

מד"צהרון

ערכת פעילויות למדריכים צעירים
לתכנית "ניצנים" בצהרונים
תשע"ט
2019-2018

מד"צ יקר

מרגע כניסתך לתפקיד הדרכת ילדים בתכנית "ניצנים" ברשות המקומית, אתה משמש דמות חינוכית משמעותית לילדים. עליך לגלות אחריות ומקצועיות, להתאים את הפעילות, את דרכי הפעולה ואת השפה לשלבי הגיל, לשלב ההתפתחותי של הקבוצה ולמצבה החברתי-ערכי. אחריותך באה לידי ביטוי גם בתחום הביטחון והבטיחות: עליך לפעול לפי חוזר מנכ"ל, בהתאמה למסוגלות הפיזית של הילדים, וללמד את הילדים לפעול בהתאם להנחיות. השתדל ליצור גיוון מתודי לצורך פיתוח אינטליגנציות מרובות בקרב הילדים. בני הגיל הצעיר זקוקים בעיקר למשחק ולפעילות חווייתית ומהנה שתורמת תרומה אישית וחברתית. שיח רפלקטיבי בעקבות המשחק יסייע להם ברכישת המיומנויות החברתיות והערכים הנגזרים מהפעילות. אנו, צוות אגף תכנים, תכניות הכשרה והשתלמויות במינהל חברה ונוער, מברכים אותך על כניסתך לתפקיד ומאחלים לך הצלחה.

כתיבה ועריכה: עמליה לואין, תהילה עמר, חגית פרחיה-חכם, רונית גוטמן גרוס, שלומית ראונר

עריכה לשונית: אפרת חבה

עיצוב: חגית פרחיה-חכם ורונית גוטמן-גרוס

דבר מנכ"ל משרד החינוך

"יותר מכול, ניתן להטביע צורה במי שהוא צעיר ורך" (אפלטון, המדינה)

החל משנת תשע"ט, משרד החינוך מפעיל את תכנית "ניצנים" – תכנית העשרה כלל ארצית לצהרונים, לגילאי 3-8.

מטרת התכנית היא להרחיב את המעטפת החינוכית המוענקת לתלמידי כיתות היסוד במחיר מסובסד, בכל הארץ ולכל המגזרים. בבתי הספר שבהם יתקיימו הצהרונים, תורחב מסגרת הפעילות גם לימי החגים והיא תכלול גם חוגים (מעבר לשני החוגים הניתנים בחבילה הבסיסית).

תלמידי בתי ספר על יסודיים משולבים בהובלת התכנית כמדריכים צעירים. שילובם הוא ביטוי למעורבות חברתית ולטיפוחה של מנהיגות צעירה. ההדרכה בצהרונים מעניקה למדריכים הצעירים הזדמנות להפעיל את הילדים הצעירים בפעילות חווייתית הפגתית המטמיעה ערכים חברתיים ומוסריים.

פעילות ההדרכה של המדריכים הצעירים נעשית במסגרת התכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית. ההתנסות בפעילות הדרכתית מגבירה את המוטיבציה של בני הנוער

לתרומה לחברה ואת תחושת המסוגלות האישית ופותחת עבורם אפיקים להצלחה ולמימוש עצמי.

קובץ הפעילויות למד"צ כולל הנחיות והצעות לפעילויות חווייתיות לאורך כל שנת הלימודים, כבסיס לתכנון הפעילות השנתית. אני מאמין בכוחה של התכנית וביכולתכם, מדריכים צעירים, לקיים פעילות חינוכית משמעותית ומהנה ולשמש מודל ראוי לילדים. אני משוכנע כי הקובץ שבידיכם, כמו גם רוח הנעורים וחדוות העשייה שבכם, יוסיפו ערך משמעותי לתכנית הצהרונים בפרט ולמערכת החינוך בכלל.

אני מבקש להודות לכם, מדריכים צעירים, על התגייסותכם לתכנית, ולשותפיי במינהל חברה ונוער על הכנת התכנית ועל הפעלתה.

בהצלחה!

אייל גולן

שמואל אבואב

דבר מנהל מינהל חברה ונוער

מד"צים יקרים, אני שמח על הצטרפותכם לתכנית "ניצנים" כמדריכים צעירים, כחלק מהתכניות של מינהל חברה ונוער לטיפול מנהיגות צעירה.

תכנית "ניצנים" בצהרונים היא חלק מרצף חינוכי, ששותפים בו צוות בית הספר, ההורים והקהילה. התכנית פותחת בפניכם צוהר לקיום פעילות משמעותית לילדים בגילאי 3-8, ובכך לתרומה ולהשפעה על עולמם של ילדים צעירים ולקידום שוויון הזדמנויות בחברה.

ההתנסות בהדרכה היא הזדמנות עבור כל אחד ואחת מכם להעצים את תחושת המסוגלות האישית שלכם, לזהות את כישרונותיכם ואת מקורות הכוח האישיים שלכם ולשמש דמות חינוכית משמעותית עבור התלמידים הצעירים.

קובץ חינוכי זה כולל הצעות לפעילויות חווייתיות והנחיות לבניית פעילות מותאמת לקבוצת הגיל, למעגל השנה ולהתרחשויות אקטואליות.

אני מאמין ביכולתכם לקיים פעילות חברתית משמעותית, לעודד תקשורת בין אישית מכבדת, לטפח נורמות ראויות של חברות ותחושת שייכות, לפעול למען בניית חברה שטוב לחיות בה. אני מאמין שפועלכם יכול להשפיע על הקהילה שלכם ועל החברה הישראלית כולה.

צוות מינהל חברה ונוער ילווה אתכם לאורך הדרך!
אני מודה לכם, גאה בעשייתכם החינוכית ומאחל לכם הצלחה.

חגי גרוס
מנהל מינהל חברה ונוער

בניית קבוצה

קבוצה אינה נבנית מאליה, תהליך בניית הקבוצה חשוב מאוד ליצירת מסגרת מסודרת ומוגנת ולהפגת החששות של הילדים, ומשום כך עליו להיעשות בשלבים מתוכננים היטב. על התהליך לכלול:

תיאום ציפיות: תיאום בין הרצונות האישיים של הילדים, בין רצונותיהם כקבוצה ובין הרצונות שלך כמדריך. בשלב זה כדאי לאפשר לחניכים להביע את תחושותיהם ולהרגיע את חששותיהם.

קביעת כללים: הכללים ייקבעו בהתאם לציפיות. כללים מאפשרים לחניכים להרגיש בטוחים ומוגנים ומאפשרים לך, המדריך, קיום פעילות מסודרת בהמשך. כללים טובים ילוו אתכם לאורך כל השנה, ותוכל להזכירם לפי הצורך.

היכרות: ההיכרות בקבוצה היא תהליך. ככל שמעמיקים את ההיכרות, כך חברי הקבוצה חושפים את עצמם יותר ונחשפים יותר. ההיכרות מדגישה את הייחודיות שבכל אחד, את המשותף לכולם ואת תרומתו של כל אחד למארג הקבוצתי. בנוסף, חשוב לעסוק ביתרונות שיש בעבודה קבוצתית ולדון בחשיבותה של הקבוצה.

היכרות ראשונית ותיאום ציפיות

מטרה

תחילת תהליך ההיכרות, הכרת שמות חברי הקבוצה בדרך חווייתית, ביטוי הציפיות של חברי הקבוצה ושיח על אודותיהן.

ציוד

כדור, גיליון מדבקות חתוך: שלוש מדבקות לכל משתתף, כרטיסי ציפיות (נספח)

מהלך הפעילות

חלק ראשון: פתיחה והיכרות באמצעות מסירת כדור

דברי פתיחה

המדריך יציג את עצמו, יסביר למשתתפים על מסגרת הפעילות בכלליות (יום, שעה, תדירות) ועל הפעילויות החברתיות שיקיימו כקבוצה. כן יציין את מטרת פעילות זו.

היכרות ראשונית – שמות

בכל סבב, המדריך יבצע את המטלה ראשון.

סבב ראשון: חברי הקבוצה יעמדו במעגל וימסרו את הכדור זה לזה. כל מי שמחזיק בכדור יאמר את שמו, ימסור את הכדור לילד אחר וישלב את ידיו.

המדריך יבקש מהחניכים לנסות לזכור את סדר המסירה ואת שמות חברי הקבוצה.

סבב שני: החניכים יתבקשו למסור שוב את הכדור באותו סדר בדיוק כמו בסבב הראשון, כאשר המשימה זהה (כל אחד אומר את שמו ומוסר).

סבב שלישי: חברי הקבוצה ימסרו את הכדור זה לזה באותו סדר, אך הפעם כל אחד יאמר את שם הילד שאליו הוא מוסר את הכדור.

סבב רביעי: כמו הסבב השלישי, אך סדר מסירה הפוך. האחרון ימסור לזה שמסר לו וכן הלאה, וכל אחד יאמר את שם הילד שאליו הוא מוסר.

חלק שני: תיאום ציפיות

המדריך יאמר שכדי שלכולנו יהיה נחמד, חשוב שנערוך תיאום ציפיות: שנבין מה הציפיות של כל אחד מהיושבים כאן ושנגיע להסכמה בדבר הדך שבה נתנהל כדי להגשים ציפיות אלו. ציפייה היא הדבר שלו אני מקווה ומייחל, הדבר שאני רוצה שיקרה.

מדבקות וכרטיסי ציפיות

המדריך יתלה על הקיר כרטיסיות תמונות ומילים שמשקפות ציפיות מהקבוצה, מהמדריך, מהתכנים וברמה האישית. בכיתה א', המדריך יקרא את כל המילים. כל משתתף יקבל שלוש

מדבקות וידביק אותן על שלוש תמונות שמשקפות את הציפיות שלו. בגיל בוגר רצוי לשלב דפים ריקים ולאפשר לצייר או לכתוב ציפיות שאינן מופיעות ושרוצים להוסיף.

סיכום

א. המדריך ישאל:

- היכן יש הכי הרבה מדבקות? למה בחרתם בכרטיס הזה?
- האם יש כרטיס שאף אחד לא הדביק עליו מדבקות?
- האם יש לכם ציפייה נוספת שאינה מופיעה בתמונות?
- מה אני, המדריך, צריך לעשות כדי שהציפיות הללו יתגשמו?
- מה אתם, המשתתפים, צריכים לעשות כדי לממש את הציפיות?
- אילו התנהגויות, אישיות וקבוצתיות, כדאי לאמץ כדי לאפשר את מימוש הציפיות?

ב. המדריך יכתוב לצד כל ציפייה שנבחרה את ההתנהגויות הרצויות להגשמתה. כתיבת ההתנהגויות תשמש בסיס לחוזה קבוצתי.

ג. המדריך יסכם ויאמר שלכל אחד ציפיות שונות, אך יש גם ציפיות משותפות, יפרט על מסגרת הפעילות, על הנדרש מכל חניך, על החוויה הקבוצתית, על תפקיד המדריך ועל תפקיד הקבוצה וכיו"ב.

שיתוף פעולה

עזרה

כללים

מטרה

לדון בחשיבותם של כללים ובמטרתם ולגבש כללים לקבוצה.

ציוד

שתי חפיסות שוקולד, קוביית משחק, סינר, סכין ומזלג, בריסטול וטוש.

סרטונים

במהלך הפעילות, אפשר להציג סרטונים העוסקים בכללים שונים וללמוד מהם על חשיבות הכללים:

[כללים למחזור לפי פחים](#)

[כללים לחצייה בטוחה](#)

[כללים להדלקת מדורות](#)

[כללים להגנה מפני השמש](#)

חלק ראשון: משחק השוקולד בשתי גרסות ודיון

משחק השוקולד – ללא כללים

המדריך יאמר לחניכים שהמטרה של כל אחד היא לאכול כמה שיותר שוקולד. אסור בשום פנים ואופן להשתמש בכוח. המדריך יניח את חפיסת השוקולד במרכז החדר. צפוי כי יהיה בלגן בשלב זה. המדריך יפסיק לאחר זמן קצר את המשחק ויבקש מכולם לחזור למקומות.

משחק השוקולד – לפי כללים

המדריך יאמר שעכשיו נשחק שוב את משחק השוקולד. גם הפעם, המטרה של כל אחד היא לאכול כמה שיותר שוקולד, אבל הפעם יש כללים:

- זורקים קובייה בסבב, רק מי שיוצא לו שש יכול לגשת אל החפיסה. בינתיים הסבב ממשיך, וכאשר יצא למישהו אחר שש – הוא ייגש אל השוקולד וזה שהיה שם קודם יתבקש לחזור למקומו.
- מי שניגש אל השוקולד, צריך קודם כול ללבוש את הסינר.
- את השוקולד אפשר לאכול רק בעזרת סכין ומזלג – אסור לגעת בו! גם קילוף העטיפה צריך להיעשות בסכין ובמזלג.

דיון

- לאחר משחק בשתי הדרכים, המדריך ישאל:
  - מה ההבדל בין הפעם הראשונה ששיחקנו לפעם השנייה?
  - מתי נהניתם יותר?
  - מתי זכו יותר ילדים להשתתף?

חלק שני: שיר ודיון

המדריך יקרא את השיר:

אני רוצה לעשות מה שבא לי / שלומית ראונר

אני רוצה לעשות מה שבא לי
בלי שאמא תגיד לי אסור או מותר
אני רוצה לא לישון כל הלילה
להישאר ערה עד מאוחר.

אני רוצה לאכול ממתקים
כל ערב וכל צהריים
בלי עוף ובלי ירקות
וגם בלי לצחצח שיניים.

אני רוצה לטפס עד למעלה
על החומה שליד הבניין
היא גבוהה ואני עוד קטנטונת

אבל... מה אם תכאב לי הבטן
או אפול או ברחוב אירדם
מזל שאמא שומרת
שלא כל רצון יתגשם.

המדריך ישאל:

- על מה השיר?
- מה ההבדל בין מה שהילדה רוצה לבין מה שאמה מרשה לה?
- למה אמה לא מרשה לה כל מה שהיא רוצה?
- למה חשוב שיהיו כללים?

חלק שלישי: סיכום וכתובת כללים קבוצתיים

המדריך יזכיר לחניכים את הציפיות שהעלו בפעילות הקודמת ויסביר שאם רוצים ליהנות מהפעילויות ושהציפיות, של המדריך ושל החניכים, יתגשמו – צריך לקבוע כללים קבוצתיים.

- לדעתכם, אילו כללים כדאי לקבוע?
- מה נעשה אם מי מחברי הקבוצה לא יעמוד בכללים?
- על מי מוטלת האחריות לוודא כי הכללים שלנו יישמרו?

המדריך יכתוב את הכללים העולים בשיחה על בריסטול. מומלץ שהמדריך יכין מראש כללים החשובים לו ויוודא שהם מופיעים. את הבריסטול יש לתלות בחדר הפעילות ולהזכיר את הכתוב בו בעתיד לפי הצורך. לעתים יהיה צורך להוסיף או לשנות כללים. לסיום, כדאי שהילדים יחתמו על הבריסטול בדרך יצירתית (טביעות אצבע או ידיים, שמות, עיצוב מדבקות וכיו"ב) ואף במעמד טקסי.

התחלה

מטרה

לדון ברגשות שמעלות בנו התחלות חדשות לצורך התמודדות עם רגשות אלו, לשוחח על התחלה כהזדמנות ועל אחריות המשתתפים לפעילות בהמשך השנה.

הכנה וציוד

כרטיסי רגשות (נספח), כרטיסי משימה לפי מספר הקבוצות (לחניכים היודעים לקרוא),
בריסטולים כמספר הקבוצות וטושים

חלק ראשון: משתפים ברגשות

המדריך יפזר על הרצפה כרטיסי רגשות (נספח) ויבקש מכל חניך להיזכר בפעם הראשונה שבה הגיע לקבוצה כלשהי ולספר אילו רגשות הרגיש לפני המפגש עם הקבוצה ובמפגש הראשוני עמה. החניכים יבחרו מתוך כרטיסי הרגשות את הרגשות שהרגישו, והמדריך ירשום את הרגשות על הלוח.
המדריך ישאל:

האם הרגשות שתיארתם נשארים לאורך זמן, גם אחרי שכבר מכירים את הקבוצה?
מה גורם להם לעבור?

חלק שני: ממשיכים את הסיפור

החניכים יתחלקו לקבוצות בנות כארבעה חברים. כל קבוצה תקבל כרטיס משימה ובו התחלה של סיפור (כל הקבוצות יקבלו אותו כרטיס). לאחר קריאת הקטע, כל קבוצה תחליט מה קרה בהמשך. החניכים יציירו את החלטתם על הבריסטול בארבעה ריבועי קומיקס.

אם החניכים אינם יודעים לקרוא, המדריך יקרא את הפתיח של הסיפור, ייתן את ההוראות ורק אז יחלק את הקבוצה לקבוצות קטנות.

כרטיס משימה

קראו את הסיפור

אֶפְרַת עֲבָרָה דִּירָה. בְּחָצֵר שֶׁל הַבְּנֵי הַחֶדֶשׁ שָׁלָה יֵשׁ גֵּן שֶׁעֲשׂוּעִים קֶטָן, וְבוֹ חֲבָלִים לְטִפֵּס בָּהֶם שְׂאֵפֶרֶת אוֹהֶבֶת מְאֹד. לְאֶפְרַת הָיָה קֶצֶת מְשַׁעֲמִים בְּזִמְן שְׂאֵמָא פְּרָקָה אֶת הָאַרְגָּזִים הַגְּדוֹלִים שֶׁל הַבְּגָדִים, הַצְּעִצּוּעִים וְהַפְּלִים, וְאֵמָא הַרְשָׁתָה לָהּ לְלַכֵּת לְגַן הַשְּׁעֲשׂוּעִים. עַל הַחֲבָלִים הָיוּ כְּבֵר כַּמָּה יְלָדִים, וְאֶפְרַת נִעְמָדָה בְּצַד וְקֶצֶת הַתְּבִישָׁה לְעֵלוֹת...

הַחֲלִיטוּ יַחַד מָה קָרָה בְּהַמְּשָׁךְ. הָאֵם הַיְלָדִים דְּבָרוּ עִם אֶפְרַת? מָה הֵם אָמְרוּ לָהּ? הָאֵם הִיא עֹלְתָה בְּחֲבָלִים?

צִירוּ אֶת הַמְּשָׁךְ הַסִּיפּוֹר עַל הַבְּרִיֶּסְטוֹל בְּאַרְבָּעָה רִיבּוּעֵי קוֹמִיקָס.

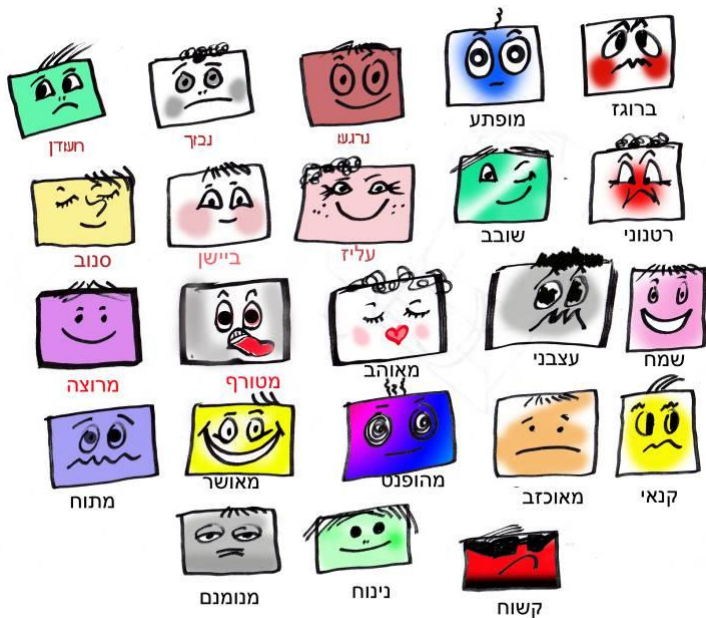
חלק שלישי: מציגים ומסכמים

כל קבוצה תראה לכיתה את הסוף שציירה. המדריך ישאל:

- איך אותה התחלה יכולה להוביל לסופים שונים?

- במה תלוי המשך הסיפור?

המדריך יאמר: גם אנחנו בהתחלה של משהו. גם בקבוצה יכולים לקרות כל מיני דברים. במי תלוי מה שיקרה כאן?

מי אני? תלוי את מי תשאלו!

מטרה

החניכים יתוודעו לכך שבכל אחד תכונות רבות ומגוונות, שבאות לידי ביטוי בהזדמנויות שונות ושמשפיעות על דרך התנהגותו במצבים שונים. כן יתוודעו לתכונותיהם וישתפו את הקבוצה בתכונות שהם רוצים להביא בה לידי ביטוי ושעשויות לתרום לה.

ציוד והכנה

- כרטיסי קטעים מתוך השיר "מי אני" (נספח 1)
- השיר "מי אני" (נספח 2)
- קוביית משחק להכנה (נספח 3)
- "עלי כותרת" של פרח (נספח 4)
- כלי כתיבה, חומרי יצירה ודפים חלקים

מהלך הפעילות

חלק ראשון: הקדמה, שיר ופעילות

המדריך יאמר לחניכים שבפעילות זו יעסקו בתכונות (כדאי להסביר מהי תכונה ולהדגים) כדי להעמיק את ההיכרות בין חברי הקבוצה. המדריך יחלק את החניכים לשש קבוצות. כל קבוצה תקבל כרטיס ובו חלק מהשיר "מי אני" (נספח 1) ודף חלק.

הקבוצה תקרא את חלק השיר ותכתוב איזו תכונה הם מזהים שיש בילד שבשיר (אם החניכים נמצאים עדיין בשלבי לימוד קריאה וכתיבה, יש לשאול מי רוצה לקרוא והמדריך יכתוב את התכונות שהחניכים יזהו).

המדריך יניח במרכז המעגל כרטיסים שבהם מצוינות תכונות שונות שיש בעליו השיר מספר. המדריך יקרא את השיר "מי אני" (נספח 2) במלואו. רצוי לחלק אותו לילדים.

דיון

המדריך יתחיל את הדיון בשאלות המתייחסות לשיר ויעבור לשאלות הנוגעות לחניכים עצמם:

- למה גל לא בטוח מיהו?
- לפי השיר, במה תלויה התשובה לשאלה "מי אני"? (באדם הנשאל, במצב הרוח)
- האם יכול להיות שגל הוא כל פעם ילד אחר? הסבירו.
- האם יכול להיות שרואים בילד אחד דברים שונים ואף סותרים וכולם נכונים (לדוגמה: סבא חושב שגל מרעיש, השכנה מהגינה חושבת שהוא שקט)? הסבירו איך זה ייתכן.
- האם גם בכם יש צדדים שונים ואתם מתנהגים בדרכים שונות במצבים שונים? פרטו.

חלק שני: משחק – הצגת עצמי דרך עיניו של אחר

1. המדריך יציג את קוביית המשחק ויסביר שזוהי קובייה מיוחדת: בכל צד יש דמות מחיינו (הורים, אחים, חברים וכו'). כל ילד בתורו יזרוק את הקובייה ויספר על עצמו מנקודת המבט של הדמות שיצאה בקובייה. המדריך ידגים ראשון. לדוגמה: אחותי הייתה אומרת עליי שאני אחראי ושאני תמיד שומר עליה, סבתא אומרת שאני עוזר לה מאוד (הצעה: בהתאם לגיל חברי הקבוצה, החניכים יכולים לספר על עצמם בגוף שלישי: אני גאיה, אני אימא של יואב, והוא אוהב לעזור לי בבישולים).
2. את התכונות שהחניכים מעלים כדאי לכתוב על הלוח או על בריסטול, ובסיום לשאול: אילו תכונות חזרו על עצמן ואילו תכונות הן ייחודיות? מה למדתם זה על זה שלא ידעתם קודם לכן? אפשר לדעתכם לשנות תכונות או לנהוג אחרת במצבים שונים?

חלק שלישי: הקבוצה שלנו – פרח קבוצתי

המדריך יסביר לחניכים: בכל אחד מאתנו יש הרבה תכונות, חיוביות ושליליות, והן מתגלות במצבים שונים. המדריך ייתן לכל חניך עלה כותרת, יבקש שיכתבו בעלה את שמם ותכונה חיובית אחת שיש בהם שעשויה לתרום לקבוצה ושיקשטו את העלה. המדריך ייצור מכל העלים פרח תכונות קבוצתי ויתלה אותו בחדר.

המדריך יסכם: פרח התכונות הקבוצתי מסמל את הייחודיות שבכל אחד ואת התרומה של כל אחד לקבוצה. כקבוצה אנחנו יכולים להיתרם מהתכונות החיוביות שיש בחברי הקבוצה, להבין שבכל אחד מאתנו תכונות רבות ושאנו יכולים להשפיע זה על זה לשפר תכונות שליליות הבאות לידי ביטוי בקבוצה.

הַתִּינֹקֶת, שְׁמָה לִילָךְ,
לא מְדַבֶּרֶת – עוֹד קֶטְנָה.
אֶךְ בְּשִׁבִילָה אֲנִי הָאֵח
שֶׁמְבִיא לָהּ מֵתָנָה.

שֶׁקֶט כְּזֶה עוֹד לא פְּגַשְׁתִּי,
תֹּאמֶר שֶׁכְּנֵה מְהֵגִינָה.
כִּי הִיא אוֹתִי תְּמִיד שׁוֹאֶלֶת,
וּבְעֶצְמָה תְּמִיד עוֹנָה.

וְדָנָה, הִיא וְדֹאֵי תִגִּיד –
זוֹ הַמְּזֵרָה לְאֵמְנוֹת:
גַּל מְכָשֶׁר, אֵיךְ שֶׁתְּמִיד
מְכַנִּיס לְמַחַט אֶת הַחוּט!

אִם תִּשְׁאַל וְעָלִי אֶת אֲמָא,
אֲנִי שׁוֹבֵב כָּלֵל לֹא קֶטֶן.
אֶת הַפְּאָזֵל לֹא אוֹסֵף
וְלֹא רוֹצֵה לִישׁוֹן בְּזֵמֶן.

סִבְתָּא תִסְפֹּר עַל יֶלֶד
שֶׁמִּמֶּתְקִים מֵאִוד אוֹהֵב.

סָבֵא יִתְלוֹנֵן: מְרַעִישׁ הוּא
לִי בְּאֶזֶן כְּבֹר כּוֹאֵב!

מי אני / שלומית ראונר

אז מי אני? קוראים לי גל
יותר מזה אני בטוח.
זה תלוי את מי תשאַל,
וקצת תלוי במצב רוח.

סבתא תספר על ילד
שממתקים מאוד אוהב.
סבא יתלונן: מרעיש הוא
לי באזן כבר כואב!

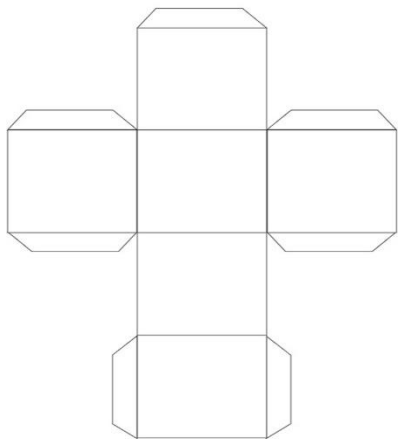
מי אני? קוראים לי גל
יותר מזה אני בטוח.
זה תלוי את מי תשאַל,
וקצת תלוי במצב רוח.

שקט כזה עוד לא פגשתי,
תאמר שכנה מהגינה.
כי היא אותי תמיד שואלת,
ובעצמה תמיד עונה.

אם תשאלו עלי את אמא,
אני שובב כלל לא קטן.
את הפאזל לא אוסף
ולא רוצה לישון בזמן.

ודנה, היא ודאי תגיד -
זו המורה לאמנות:
גל מכשר, איך שתמיד
מכניס למחט את החוט!

התינוקת, שמה לילך,
לא מדברת - עוד קטנה.
אך בשבילה אני האח
שמביא לה מתנה.

נספח 3: קוביית משחק

- 1 - אח / אחות
- 2 - סבא / סבתא
- 3 - מורה
- 4 - חבר / חברה
- 5 - שכן / שכנה
- 6 - מי שרוצים

נספח 4: עלה כותרת

כוחה של קבוצה

מטרה

לדון ביתרונות שבעבודה קבוצתית ובאתגרים שבה.

ציוד

צבעים שונים ודפים כמספר המשתתפים, בריסטול לכל חמישה חניכים.

סרטונים

לדיון המסכם פעילות זו, מוצע להקרין סרטון על עבודת צוות. להלן קישור לסרטון אנימציה המדגים מקרים שבהם עבודת הצוות מצילה את הקבוצה מאיום.

מהלך הפעילות

חלק ראשון: ציור לבד ודיון

כל חניך יקבל צבע אחד בלבד ויתבקש לצייר ציור של דבר מה שזהו צבעו.

דיון

המדריך ישאל:

- אם רוצים לצייר בצבע אדום רק דברים שהם אדומים, מה אפשר לצייר? ואם רק בכחול? רק בשחור?
- מה אפשר לצייר כשיש כחול וגם צהוב? מה אפשר לצייר כשיש את כל הצבעים?

חלק שני: ציור משותף ודיון

כל חמישה חניכים שלהם צבעים שונים יקבלו רבע בריסטול ויצוירו יחד ציור שמופיעים בו כל חמשת הצבעים. לאחר הצביעה, המדריך יתלה את הציורים בסדרות: הציור הקבוצתי ומתחתיו הציורים האישיים של חברי כל קבוצה. החניכים יסתובבו בחדר ויתבוננו בציורים. המדריך ישאל:

- מה ההבדל בין הציורים שנעשו לבד לאלו שנעשו בקבוצה?
- מה הקשה עליכם כשציירתם לבד? מה אהבתם בציור לבד?
- מה הקשה עליכם בעבודה בקבוצה? מה אהבתם בעבודה הקבוצתית?
- אילו יכולות אתם מפתחים בעבודה קבוצתית? (לדעת לווטר, לנהל דיון, להקשיב ועוד)

החניכים יצפו בסרטון: **עבודת צוות – דב נמלים** (המדגיש את כוחה של הקבוצה).

מלים?

המדריך ישאל:

- מה ראינו בסרטון? מה עשו הנמלים ולמה? כיצד הצליחו לו?
- אילו דברים קבוצה יכולה לעשות ולבד אי אפשר לעשותם?
- הציעו כללים ותנאים שיחזקו את הכוח שלכם כקבוצה.
- כתבו חמשיר או המנון קבוצתי על כוח הקבוצה.

מיומנויות חברתיות ואישיות

פעילות בקבוצה דורשת מיומנויות רבות. הפעילויות שלהלן מתייחסות לכמה מיומנויות חשובות: הקשבה, יצירת קשרים חברתיים, עצמאות לצד היעזרות, קבלת השונה.

הקשבה היא פעולה יומיומית, ועם זאת מורכבת עד כדי כך שאף מבוגרים מתקשים בה. הקשבה עמוקה ומודעת ניכרת בתגובת המקשיב לנאמר ובשפת גופו, היא מעודדת את הזולת לספר, מחזקת חברויות ומונעת מקרים של חוסר הבנה ושל חוסר נעימות. יצירת אווירה של הקשבה בקבוצה מעודדת כבוד הדדי, פתיחות והבעת רגשות ורעיונות, מסייעת בגישור ומגבירה מוטיבציה.

חברות אף היא תופעה פשוטה לכאורה, אך למעשה חשוב להתבונן בקשרי חברות, לעמוד על הגורמים המקיימים קשרים אלו, לחזק התנהגות חיובית ולפתח מיומנויות של יצירת קשרים חברתיים.

כדי להפיק את המרב מפעילות הקבוצה, חשוב לעסוק ביחס שבין **עצמאות** ובין היכולת **לבקש עזרה** – יכולת חשובה ללמידה ולהתפתחות שאינה באה על חשבון עצמאות אישית. קשרים תקינים בקבוצה דורשים שילוב בין עצמאות חברי הקבוצה ובין יכולתם להיעזר זה בזה.

קבלת האחר: כל קבוצה מורכבת ממגוון של אנשים, בכל אחד ייחוד ואין אחד דומה לאחר. כדי ליצור לכידות קבוצתית, חשוב שכל חברי הקבוצה יזכו ליחס מכבד, גם ובמיוחד במקרה שהם חריגים מהיתר.

הקשבה

מטרה

לדון בחשיבות ההקשבה ולהתנסות בהקשבה עמוקה ובהתעניינות.

מהלך הפעילות

שלב ראשון: שיר ודיון

המדריך יקרין שקפים של השיר "הקשבה" מחולק לבתים (אפשר להשמיע את השיר). לאחר

הקרנת הבית הראשון, המדריך ישאל:

- מה מרוויחים כשמקשיבים?

- למה הקשבה חשובה?

לאחר הקרנת הבית השני, המדריך ישאל:

- איך אפשר להקשיב במילים, במבט ובחיוך?

- למה חשוב להביע הקשבה לא רק במילים?

- הקשבה היא מתנה? הסבירו.

- איך מרוויחים אחד את השני בהקשבה?

המדריך יציין שהיום נדבר על מרכיב חשוב מאוד בקשר בין אנשים ובין חברי הקבוצה: הקשבה

וסבלנות כמנגנון להקשבה.

הקשבה

מנחי ערוץ הילדים

מילים: דנה שץ

לחן: דני רייכנטל

לְהִקְשִׁיב תְּמִיד תְּמִיד
לְהִקְשִׁיב לְמִילִים
לְהִקְשִׁיב לְמַבְט
לְהִקְשִׁיב לְחִיוֹךְ שְׂצוּמַח כָּכָה
לְהִקְשִׁיב זֶה כִּמוֹ לְקַבֵּל מִתְּנָה
לְהִקְשִׁיב זֹאת בְּעֵצֶם כָּל הַחֲכָמָה
לְהִקְשִׁיב – זֶה לֹא רַק אֲנִי
לְהִקְשִׁיב זֶה לְהַרְוִיחַ אֶחָד אֶת
הַשְּׁנִי.

אִם רַק תִּרְצָה אֲנִי אֶרְאֶה לְךָ מְקוֹם
שְׂאֵף אֶחָד, שְׂאֵף אֶחָד עוֹד לֹא רָאָה
אִם רַק תִּרְצִי אֲזֵאסְפֹר לְךָ סִיפּוֹר
שְׂאֵף אֶחָד, שְׂאֵף אֶחָד עוֹד לֹא שָׁמַע
אִם רַק תִּרְצָה לְדַעַת מָה אֲנִי חוֹשֵׁב
כִּי יֵשׁ הַמוֹן הַמוֹן דְּבָרִים יְפִים
אִם רַק תִּרְצָה אֲזֵאסְפֹר לִי גַם אֶתָּה
כִּי בְּסֶךְ הַכֹּל אֲנַחֲנוּ דִי דוֹמִים

שלב שני : סרטון

המדריך יקרין את הסרטון "בחצר של פופיק וליבי - הקשבה", חינוכית, 13:11 דקות.

הסרטון מדבר על מצבי הקשבה, על תחושות, יתרונות וחסרונות הכרוכים בהקשבה ובאי הקשבה ועל סבלנות כמנגנון להקשבה פעילה ולתקשורת אפקטיבית. יש ללוות את הצפייה בסרטון בהדרכה: לעצור במקומות מסוימים ולשאל את החניכים מה לדעתם יקרה או מה דעתם על השאלה שנשאלה.

יש לצפות בסרטון ולתכנן מראש נקודות לעצירה.

שאלות לדיון

- מה עשתה ליבי שגרם לפופיק לחשוב שהיא אינה מקשיבה?
- האם קרה שלא הקשיבו לכם?
- איך הרגשתם?
- איך ידעתם שלא הקשיבו לכם?
- איך יודעים שמישהו מקשיב לך?
- אילו מצבים או תחושות עלול חוסר הקשבה ליצור?
- למה לפעמים קשה לנו להקשיב?
- ספרו על הפעם האחרונה שהקשיבו לכם. איך הרגשתם?

שלב שלישי: תרגול וסיכום

תרגול

המדריך יאמר שהקבוצה תתרגל מרכיבים של הקשבה. החניכים יסתובבו בכיתה בחופשיות ויקיימו את הוראות המדריך. בכל פעם שיצעק "עצור" – הם יקפאו במקום עד שייתן הוראה אחרת.

הוראה ראשונה: הסתובבו בכיתה והסתכלו זה לזה בעיניים.
הוראה שנייה: הסתובבו בכיתה ושאלו זה את זה "מה שלומך?".
הוראה שלישית: הסתובבו בכיתה, וכשאומר "עצור!" עמדו מול החבר הקרוב אליכם ביותר. אחד מכם יספר לשני על דבר אחד שהוא עשה השבוע, והשני יקשיב לו בשקט. כשאומר להתחלף תתחלפו בתפקידים (יש לבצע החלפה בין המדבר למקשיב אחרי כדקה).

דיון מסכם

- האם הרגשתם בתרגיל שהקשיבו לכם? מה גרם לכם להרגיש כך?
- למה הקשבה חשובה?
- האם אתם יודעים להקשיב? האם אתם חושבים שאפשר להשתפר בהקשבה?

תרגילים בהקשבה לכל גיל

מטרה

לחוות הקשבה, להבין מה היא הקשבה פעילה ולדון בחשיבותה ובתנאים הנחוצים לקיומה.

מהלך הפעילות

תרגיל 1: רק על עצמי לספר ידעתי

א. המדריך יחלק את המשתתפים לזוגות ויגדיר לכל אחד מבני הזוג את מספרו - אחד או שניים. המדריך יבקש מכל מספרי אחד לספר למספרי שתיים כמה שיותר עובדות על עצמם בהינתן האות (משפחה, חברים, תחביבים, מוזיקה, אוכל, לימודים, חוויות, חלומות וכיו"ב). לאחר עשר דקות, המדריך יבקש מבני הזוג להתחלף בתפקיד.

ב. במליאה, המדריך יבקש מכל אחד להציג את בן זוגו בהתאם לדברים שבן זוגו סיפר.

שאלות

- איך הרגשתם כשסיפרתם על עצמכם? האם הרגשתם שהקשיבו לכם?
- האם הציגו אתכם כפי שהייתם מציגים את עצמכם?
- מה נדרש מכל אחד מכם כדי להציג את החבר במדויק כפי שהוא סיפר על עצמו?
- איך אתם יודעים שמקשיבים לכם?

תרגיל 2: כיסאות נגד הזרם

א. המדריך יחלק את הקבוצה לשתי קבוצות. קבוצה אחת תקבל הוראה לאסוף את הכיסאות בערמה בצד החדר בזמן הקצר ביותר. הקבוצה השנייה תקבל הוראה לסדר את הכיסאות בשורה בזמן הקצר ביותר. אסור לקבוצות לדבר זו עם זו.

ב. אחרי כמה דקות, המדריך יעצור את הפעילות ויבקש שכל קבוצה תתכנן במשך שתי דקות דרך פעולה לביצוע המשימה. בתום שתי דקות, הקבוצות ישובו למלא את ההוראות שקיבלו.

ג. המדריך יעצור את הפעילות ויבקש שני נציגים מכל קבוצה. הנציגים ינהלו ביניהם שיחה במשך שלוש עד חמש דקות, יחזרו לקבוצות וינהלו דיון בקבוצה במשך שתי דקות נוספות לצורך גיבוש דרך פעולה לביצוע המשימה. לאחר מכן שתי הקבוצות ישובו למלא את ההוראות שקיבלו.

במליאה, המדריך ישאל:

- מה קרה בקבוצה? האם הצלחתם לעמוד במשימה? אם כן, באיזה שלב? מה סייע לכם לעמוד במשימה או מה מנע מכם לעמוד בה?

- מה היה יכול לסייע לכם לעמוד במשימה?

המדריך יתאר מה קרה במהלך ביצוע המשימות וישאל אם יש בחיים מצבים שבהם כל אחד רואה מציאות שונה ומה יכול לגשר על הפער בראיית המציאות (שיחה והקשבה).

המדריך יסכם ויאמר שבחיי היומיום שלנו ובפעילות הקבוצה עלינו להקפיד ליצור דיאלוג והקשבה. אפשר לקיים שיח על ניהול רגשות ועל חשיבות ההקשבה ליצירת אווירה טובה ולהתקדמות קבוצתית משותפת.

תרגיל 3: קבוצה של דיונים

א. המדריך ייתן לכל משתתף פתק שבו כתוב נושא שונה. לדוגמה: מזג האוויר היום, משחק שאני אוהב, המקצוע של ההורים שלי, מה לדעתי צריך בבית הספר, איך לדעתי יש לקבל את האחר, הצעות לבילוי אחר הצהריים, דמות שאני אוהב, למה חשוב לשמור על איכות הסביבה ועוד.

ב. המדריך יאמר שעם הינתן האות, המשתתפים יתחילו לשוחח ביניהם. על כל אחד מהם לדבר על נושא השיחה שכתוב לו בפתק ולוודא כי הקבוצה תשוחח בנושא זה. המדריך יבקש להקפיד על כמה כללים: כל אחד חייב להתייחס לנושא שכתוב בפתק שקיבל, אסור לשתוק, אסור לצעוק ולומר דברים שאינם קשורים לנושא או לפעילות, יש להתייחס לדברים שנאמרים ולהמשיך אותם ולשמור על כבוד החברים בקבוצה.

ג. המדריך ייתן אות לתחילת השיחה. חשוב לא להתערב במהלך הפעילות על אף שיווצרו שיחה צעקנית ותחושת בלגן.

ד. המדריך יחלק את הקבוצה לקבוצות קטנות בנות 4-5 חברים ויבקש לנהל שיחה בקבוצות הקטנות לפי אותם כללים.

דיון במליאה

איך הרגשתם במהלך התרגיל? באיזה שלב היה לכם נוח או קל יותר לנהל שיחה?
במה שונה חוויה זו מחוויות של ניהול דיון בקבוצה בעבר?
מהי שיחה טובה? מה תורם לשיחה טובה? מה מפריע לשיחה טובה?
על מה חשוב להקפיד ולשמור בשיחה טובה?
נסחו כללים שיתרמו לקיומה של שיחה טובה בקבוצה.
כל קבוצה קטנה תבחר באחד התנאים ליצירת אווירה של הקשבה ושיחה טובה ותציג אותו בדרך יצירתית (שיר, מחזה, ציור, סרטון) בפני הקבוצה כולה.

חברות

מטרה

לימוד על יצירת חברות ועל מרכיביה באמצעות שיחה ומשחק.

ציוד

בובת כפפה (אפשר ליצור מגרב), שיר מודפס כמספר מחצית המשתתפים (נספח 1),
קרטיסיות מודפסות (נספח 2)

סרטון בנושא: [העיפרון הכי מחודד, הטלוויזיה החינוכית - "חברות"](#)

מהלך הפעילות

חלק ראשון: שיחה עם בובת כפפה

המדריך ייכנס לפעילות כשעל ידו בובת כפפה. הוא יאמר שהבובה רוצה ללמוד על חברות ושהיא תשוחח עם הילדים בחלקים שונים בשיעור. הבובה: שלום. קוראים לי גולי ואני עצובה ובוכה... אתם יודעים למה? כי אין לי חברים. ואני רוצה שיהיו לי חברים. מה לעשות כדי שיהיו לי חברים? הבובה תנהל דיון עם הילדים בנוגע לדרך ליצור חברויות: לדבר עם אנשים, להזמין אותם הביתה, להציע להם לשחק וכו'.

חלק שני: שיר והמחזה

בובת הגרב תשאל את החניכים איך מתנהגים עם חברים. המדריך יחלק לילדים את מילות השיר "שי ואני" (נספח 1) ויקרא אותו בקול. המדריך יחלק את המשתתפים לזוגות, כל זוג יקבל כרטיס ובו שורה או שתיים מתוך השיר (נספח 2) ויתבקש להמחזיז את המתואר בכרטיס. יוקצבו שתי דקות להכנת ההצגות. לאחר מכן, המדריך יזמין בכל פעם זוג אחר להציג, והחניכים ינסו לנחש מהי ההתנהגות המוצגת מתוך השיר.

חלק שלישי: דיון מסכם עם בובת הגרב

הבובה תשאל:

- אילו מהדברים שכתובים בשיר אתם עושים עם החברים שלכם?
- אילו דברים נוספים אתם עושים?
- איזו התנהגות הכי חשובה בחברות?
- באילו מקרים קשה להיות חברים טובים?
- איזו התנהגות אינה מתאימה בין חברים?
- מה הכי כיף לכם בחברות?

נספח 1: מילות השיר

שי ואני / שלומית ראונר

מתוך כל הילדים שבפיתך
העיניים יחפשו את שי
למרות שלה שער באורך סתם
ולא נוצצת השמלה מדי.

מתוך כל הילדים רק לה
כל בקר חיבוק אני נותנת
ומכלם, רק באתמול שלה
אני יודעת מה קרה ומתעניינת.

ואם אני לבד לבד בנכה
זו היא שתעודד בלי מילים
אם פגעתי – תקבל את הסליחה
ואם נריב תמיד בסוף נשלים.

את הסודות שלה אני שומרת
והיא את סודותי – אותו דבר
ליומולדת היא הכינה לי שרשרת
שכל הזמן אצלי על הצואר.

אומרת לי כמה אני טובה
ואם אני טועה, היא מתקנת
אבל זה בחייוך ואהבה
לכן בכלל אינני מתגוננת.

ממציאות ביחד רעיון
רוקדות, שרות וגם משתוללות
וגם כשמאחר כבר בשעון,
רוצות ביחד עוד קצת לבלות.
ואם כל הילדים פה בשורה
לכם הם יראו דומים אנלי
אבל אחת מהם היא חברה
ובשבילי, היא מיחדת, שי.

וְאִם אֲנִי לֹבֵד לֹבֵד בְּנֹכַח
זוֹ הִיא שֶׁתְּעוֹדֵד בְּלִי מִלִּים

לִיּוֹמֵלֶדֶת הִיא הַכִּינָה לִי
שֶׁרְשָׁרֵת
שֶׁכֵּל הַזְּמַן אֲצִלִּי עַל הַצָּוָר.

אוֹמֶרֶת לִי כִּמָּה אֲנִי טוֹבָה

מֵתוֹךְ כָּל הַיְלָדִים שֶׁבִּנְיָתָה
הָעֵינִיִּים יַחְפְּשׁוּ אֶת שִׁי
לְמֵרוֹת שְׁלֵה שְׁעַר בְּאוֹרֶךְ סֶתֶם
וְלֹא נֹצֶצֶת הַשְּׁמֵלָה מִדִּי.
וְלֹא נֹצֶצֶת הַשְּׁמֵלָה מִיָּדִי.

מֵתוֹךְ כָּל הַיְלָדִים רַק לָהּ
כָּל בְּקָר חִיבוּק אֲנִי נֹתֶנֶת

וּמְכָלֶם, רַק בְּאֶתְמוֹל שְׁלֵה
אֲנִי יוֹדַעַת מָה קָרָה וּמֵתְעַנֶּינֶת.

וְאִם אֲנִי טוֹעָה, הִיא מִתְקַנֶּת,
אֲבֵל זֶה בְּחֵינֶךָ וְאֵהְבָה
לִכְן בְּכָל־ל אֲיַנְנִי מִתְגַּנֶּנֶת.

מִמְצִיאוֹת בִּיחַד רְעִיוֹן

רוֹקְדוֹת, שְׂרוֹת וְגַם מִשְׁתוֹלְלוֹת

וְגַם כְּשֶׁמְאַחַר כָּבֵר בְּשֵׁעוֹן,
רוֹצוֹת בִּיחַד עוֹד קֶצֶת לְבָלוֹת.

חברות – לגיל בוגר יותר

1. המדריך ישמיע את השיר "חברים בכל מיני צבעים" ויקרין את מילותיו (נספח 1).
  2. המדריך יחלק את המשתתפים לחמש קבוצות, כל קבוצה תקבל קטע מהשיר ותדון בשאלות מה קטע השיר מביע, מהי חברות ואיך היא מתוארת בקטע.
  3. המדריך יחלק לכל חניך דף בגודל חצי גיליון A3 ויבקש לצייר וליצור את דמות החבר האידיאלי בעיניהם. רצוי להביא אמצעי יצירה מגוונים (עיתונים, דפים צבעוניים, בדים, צבעים, גואש, פלסטלינה, קופסות שונות וכו'). חשוב להביע ביצירה את תכונות החבר האידיאלי.
  4. המשתתפים יציגו את היצירות ויסבירו אותן.
  5. דיון במליאה:
    - א. אילו תכונות שהגדרתם כנצרכות לחברות טובה חזרו על עצמן?
    - ב. אילו תכונות ייחודיות הוצגו?
    - ג. איך בוחרים בחבר?
    - ד. האם חברות יכולה להיות שלילית? פרטו.
    - ה. מהי חברות בריאה?
- ו. איך שומרים על חברות לאורך זמן?

נספח 1: שיר

חברים בכל מיני צבעים

מילים: חנה גולדברג

לחן: יוני רועה

יש לי חבר חום כמו שוקולד
כשאני עצובה הוא תמיד כזה
נחמד
נכון שהוא ממני לגמרי אחר
אך על כזה חבר איך אפשר
לותר?

יש לי חברה עם עיניים כחולות
שלה אני מספרת את כל הסודות
נכון שהיא ממני לגמרי אחרת
אבל היא חברה כזאת נהדרת.

איזה כיף שיש המון חברים
המון חברים בכל מיני צבעים
חומים, כתמים, שחורים ולבנים
איזה כיף שיש כאלה חברים.

יש לי חבר ג'ינג'י עם נמשים
אתו הכי כיף לעשות חיים
אז נכון שהוא ממני לגמרי אחר
אך על חבר כזה איך אפשר
לותר?

יש לי חברה שחורה עם תלתלים
שתינו מגדלות גור חתולים
נכון שהיא ממני לגמרי שונה
אבל היא חברה כזאת נפלאה.

בעצמי

מטרה

דיון על הקושי שבקבלת עזרה ועל הצורך שבכך.

מהלך הפעילות

חלק ראשון: שיר מפעיל

המדריך והמשתתפים יקראו יחד את השיר – המדריך יקרא את השיר כולו, ואת סיומת המילים המתחרזת "רה" יקראו החניכים יחדיו.

למשל:

המדריך: שברתי ביצים לתוך קע... (מרים יד)

המשתתפים: "רה!"

המדריך: סוכר שם שפכתי ולא במשו...
המשתתפים: "רה!"

המדריך יסביר את משמעות המילה משורה:

מְשֻׁנָּה היא כלי למדידת נזלים. "במשורה" – הכוונה

היא בכמות קטנה.

לגמרי לבד

כשקמתי הבוקר, החלטתי ש
היום את הכול בעצמי אעשה.
לא איעזר, גם לא אם קשה,
לגמרי לבד שוב ושוב אנסה.

רציתי עוגת שוקולד לאפות.
שברתי ביצים
לתוך קערה
סוכר שם שפכתי
ולא במשורה.
גם קקאו וקמח,
אך לא נשארה
אבקת אפייה
בכלל במגרה.
יש לשכן,

ככה אמא אמרה,
אבל אני -
אני לא צריך שום עזרה!

רציתי להרכיב פאזל של ים.
הנה הפינה
הכחולה אפורה,
אך היכן המשוט,
היכן הסירה?
לבד קצת נתקעתי
אחרי עוד שורה,
לא קל לחבר פה
צורה לצורה.
"בוא ביחד",
חייכה אחותי הבכורה
אבל אני -
אני לא צריך שום עזרה!

רציתי לבנות אוהל חשוך.

מקל מטאטא
שימש לקורה
פנס הדלקתי
בשביל תאורה.
אך אבוי, שתי ידי
נתפסו במהרה,
מי יניח סדין,
שיהיה לתקרה?
ובדיוק לא רחוק
עמדה חברה,
אבל אני -
אני לא צריך שום עזרה!
חשוך.

חלק שני: דיון וקריאה חסרה

המדריך ישאל את המשתתפים:

- על מה מדבר השיר?
  - לדעתכם, למה הילד בשיר רצה לעשות הכול לבד?
  - למה בסוף היום הילד לא הצליח לעשות את הדברים שתכנן?
  - מה היה קורה אם לא הייתם משתפים אתי פעולה ולא הייתם אומרים "רה"?
- לאחר מכן, המדריך יקרא בית אחד בלי שהמשתתפים עונים:

שברתי ביצים

לתוך קע

סוכר שם שפכתי

ולא במשו.

גם קקאו וקמח,

אך לא נשא

אבקת אפייה

בכלל במג.

יש לשכך,

ככה אמא אמ, אהל אני - אני לא צריך שום עז!

חלק שלישי: סבב ודיון מסכם

סבב: כל חניך יספר על דבר אחד שהוא עושה לבד ועל דבר אחד שהוא צריך בו עזרה (של חבר, של אח, של הורים וכד').

המדריך ישאל:

- למה אנחנו רוצים לפעמים לעשות דברים לבד?
- האם יש פעמים שאנחנו משתפים אנשים במה שאנחנו עושים או נעזרים בהם על אף שאנחנו יכולים לעשות זאת לבד? מה אנחנו מרוויחים מהשיתוף?
- האם לפעמים אנחנו צריכים עזרה ולא מבקשים? למה?
- איך מגיבים האנשים סביבנו כשאנחנו מבקשים מהם עזרה?

לגילאים בוגרים יותר

אפשרות 1

- כל חניך יקבל שני פתקים, על אחד כתוב "אני אוהב לעשות בעצמי", ועל השני "אני מבקש עזרה". החניכים ישלימו את הכתוב ויציינו דבר מה שהם אוהבים לעשות בעצמם ודבר מה שבו הם מבקשים עזרה.
- החניכים יתחלקו לזוגות, בני הזוג ישתפו זה את זה במה שכתבו ויתלו את הפתקים בחדר.

אפשרות 2

כל חניך יצייר פעולה שהוא אוהב לעשות בעצמו ופעולה שלביצועה הוא נזקק לעזרה. המדריך יאסוף את הציורים לשתי ערימות ויערבב כל ערימה. כל משתתף בתורו ייקח פתק אחד מכל ערימה וינסה לנחש מי מהחניכים כתב כל אחד מהפתקים.

במליאה

המדריך ישאל:

- מתי אנחנו יותר עצמאיים ומתי אנו מבקשים עזרה? (אנחנו עצמאיים כשאנחנו בטוחים בעצמנו, כשאנחנו יודעים שאנחנו יכולים להצליח או כשכבר התנסינו בזה בעבר.)
- למה לפעמים קשה לבקש עזרה?
- מה חשוב בהתנסות לבד ומה חשוב בקבלת עזרה? (התנסות אישית, יכולת ללמוד וכיו"ב)

כולנו שונים, כולנו דומים

מטרה

החניכים יבינו שבכל אחד יש ייחוד, יפתחו אמפתיה כלפי השונה ומודעות להתנהגות מכבדת וינסחו אמנה קבוצתית ביחס לכבוד לאחר.

ציוד והכנה

כובעים מסוגים שונים (קש, פונפון, מצחייה, בנדנה, קסקט, גרב, ים, כומתה, טמבל), אמתיים או מודפסים (נספח 1), בריסטול, טושים, צבעים וצבעי גואש ליצירת אמנה ולחתימה עליה.

מהלך הפעילות

חלק ראשון: הקדמה ושיר פתיחה

המדריך יאמר שהיום נדבר על מאפיינים שמבדילים אותנו זה מזה. כל חניך (או זוג או שלושה – בהתאם למספר הילדים) יקבל כובע מסוים או תמונה של כובע מסוג מסוים (כששם הכובע רשום תחתיה – נספח 1), יעמוד וירים את הכובע שלו כאשר יזכר בשיר. מומלץ להדפיס את השיר לכל החניכים (נספח 2).

חלק שני: דיון

סבב: המדריך יבקש מכל חניך (או קבוצת חניכים) להציג את ייחודו של הכובע שקיבל.

שאלות לדיון

- על מה השיר מדבר?
- למה בהתחלה הכובעים לא רצו לקבל את הבנדנה? לדעתכם, איך היא הרגישה?
- מה היא הסבירה לכובעים בסוף השיר?
- העובדה שהכובעים שונים זה מזה יוצרת מציאות טובה או רעה?
- השיר על הכובעים הוא משל. מה לדעתכם הנמשל?
- איזו חשיבות יש בכך שבכל אחד יש ייחודיות?
- האם אתם מכירים מישהו ששונה מכם? במה?
- האם קרה לכם שהייתם שונים מרוב חברי הקבוצה שלכם? איך הרגשתם?
- האם קורה בכיתה שאנחנו מתייחסים למישהו בתור "בנדנה" וצוחקים עליו בגלל שהוא שונה?
- איך מרגיש ילד שהוא שונה במשהו מכולם בכיתה שלנו? איך הוא היה רוצה שיתייחסו אליו?

סבב: כל ילד יתאר דבר אחד שבו הוא היה שונה מרוב חברי הקבוצה או יספר על מקרה שבו הרגיש שונה.

חלק שלישי: כתיבת אמנה משותפת

לסיכום, חברי הקבוצה יכתבו על בריסטול, בניסוח חופשי של חברי הקבוצה, אמנה משותפת שבה יתחייבו לכבד גם את מי ששונה מהם ולא לפגוע בו. החניכים יחתמו על האמנה בטביעת כף יד – שגם היא שונה אצל כל אחד ואחד.

(למדריך: להלן קישור לאמנת "האחר הוא אני". היא אינה מתאימה לשימוש תלמידים בכיתות הנמוכות, אך אתה יכול לקבל ממנה רעיונות לדגשים לאמנה הקבוצתית:

<http://meyda.education.gov.il/files/Yam/2013/AmanaAcher.jpg>

נספח 1: כובעים

כובע פונפון

כומתה

כובע מצחייה

כובע קש

**כובע
טמבל**

כובע קסקט

בנדנה

ברט

כובע ים

כובע גרב

נספח 2: שיר

הבנדנה בארון הכובעים / שלומית ראונר

יום אחד קפצה בנדנה
אל ארון הכובעים.
לא ניתן! קרא פונפוני,
וברט בקול הרעים:
את הרי אינך כמונן,
כשאת כאן זה לא נעים!
למה? התפלאה בנדנה.
לכולנו מטרה:
לכסות הראש היטב
מחמה או מקרה!
אבל, נימקה המצחייה,
את לא ממש,
את מן צרה,
ויש לך מן כזו צורה –
אוזניים ככה משאירה...

נו, גם אני,
הודה קסקט,
לא מכסה על באמת...
אבל, קסקט, מר קש קשקש,
רק היא צריכה להתבייש,
מול שמש ובלי עננים,
היכן הצל על הפנים?
אז בעבע כובע ים,
אם כך, אני כמוה גם,
כי גם אני איני מצל,
אך למה לי להתנצל?
אני יפה פה מתקפל,
ורק אתה, מר קש, הולל,
תופס מקום ולא שואל!
נכון, נכון, קראו כולם,

כומתה וטמבל, גרב גם,
וכעסו, רתחו ממש,
הכובעים על כובע קש.
עצרו, בנדנה כך קראה.
הסתכלו אל המראה.
בכל אחד ייחוד קטן,
אחרת לא היינו כאן.
אחד לחוף, שני לחורף
זה סמלי, זה עד העורף
לטיול, לפארק, לגן –
איזה יופי של מגוון!

פעילות בנושא לגיל הבוגר

שלב א'

1. המדריך יניח במרכז החדר "אגם" (מאלבד או מסדין כחול) ויקרא, או יציג במצגת, את הסיפור "כמו דג במים" (נספח 1).
2. עם מהלך הסיפור, המנחה יניח דגים באגם בהתאמה לסיפור (יש להכין מראש). כדאי להוסיף עוד סגנונות של דגים גם ללא קשר לסיפור כדי שיווצר מגוון גדול של דגים כביטוי לשונות.
3. הסיפור מסתיים בשאלה "איזה דג אתה?". המדריך יבקש שכל חניך ייבחר בדג שמאפיין אותו. חשוב לשים דף ריק או שבלונה של דג – חניך שאינו מוצא דג שמייצג אותו יוכל ליצור לו דג כזה.
4. החניכים יתחלקו לקבוצות. כל חניך יציג את הדג שבחר בקבוצה ויסביר במה הדג הזה מאפיין אותו.
5. במליאה, המדריך ישאל:
  - מה האגם מייצג? מה הדגים מייצגים?
  - מה אנו לומדים על האגם הקבוצתי שלנו מההצגה של כל אחד את הדג המאפיין אותו? במה כולנו דומים ובמה אנו נבדלים זה מזה?

- מה תורמת השונות לחיים באגם?
- למה חשוב לחיות יחד בכבוד ולקבל שונות?

שלב ב'

1. המדריך יחלק את החניכים לשלוש קבוצות. כל קבוצה תיצור דגם של אגם קבוצתי אידיאלי ותכניס אליו דגים שמייצגים את חברי הקבוצה. הקבוצה תחליט כמה דגים יחיו באגם, איזה סוג של דגים, באילו תנאים ועוד. לבסוף, חברי כל קבוצה ינסחו חמישה כללים לחיים משותפים בכבוד באגם הקבוצתי.
2. המדריך יקיים תערוכה מיצירות הקבוצות. החניכים יתבוננו בתערוכה ויחליטו יחד על כללים החשובים בעיניהם לחיים באגם הקבוצתי (יש לרשום את הכללים הנבחרים בגיליון נייר או בבריסטול ולהשתמש בהם כבסיס ליצירת אמנה משותפת). אפשרות נוספת לשלב זה: הקרנת סרטון או סרטונים מתוך סדרת הסרטונים "האחר הוא אני" של משרד החינוך, שבה מפורסמים מספרים על האחרות שלהם. אפשר להשתמש בסרטונים בתערוכה ולהוסיף באמצעותם היבטים שונים לסוגיה:

האחר הוא אני – אנה אהרונוב

האחר הוא אני – יובל שמטוב (יובל

המבולבל)

האחר הוא אני – טיטי איינאו

קבלת השונה – ציפורים על חוט תיל

האחר הוא אני – עודד פז

האחר הוא אני – סלים טואמה

האחר הוא אני – קרן פלס

3. המדריך יבקש מהקבוצה להסתכל בכללים שנבחרו וישאל אם הם מסכימים לכל הכללים, אם חסר כלל שכדאי להוסיף ואם הם מוכנים לאמץ את הכללים לחיים הקבוצתיים. כדאי לכתוב כתב התחייבות של חברי הקבוצה לקיום הכללים.

נספח 1: סיפור

כמודג במים / אילן ליזרוביץ

באיזשהו מקום בעולם

יש אגם ענק.

ובתוך האגם חיים להם

המון דגים מכל מיני סוגים:

דגים שחיים לבד

וכאלה **שחיים בקבוצה**

יש דגים **ששוחים כל חייהם**

סביב אותה שושנה,

וגם אחרים שמרוב שושנות

נותרים עם **עיניים בולטות.**

יש דגים **שחיים בין הסלעים**

ויש – **ששוחים במרכז האגם.** י

**דגים גדולים, דגים קטנים
והמון בינוניים.**

**יש דגים מרשימים, אבל מאוד רעילים,
ויש גם דג זהב**

**יש דגים קופצניים,
שלעתים מרוב קפיצות
מוצאים עצמם ברשתות,
ויש גם אחרים –
שחושבים וחושבים...
עד שניצודים.
מדי בוקר יוצאים הדגים
לחפש אחר מזון.
חלק מוצאים אותו לבד,**

**מפעם לפעם הם עולים
לאסוף אוויר. ובכלל,
רובם שוחים עם הזרם, פרט ל –
כמה שונים.
באיזשהו מקום בעולם יש אגם ענק.
ואם פעם תגיע אליו, הקשב חרש למים
ושאל את עצמך:
איזה דג אתה?**

חלק אוכלים על חשבון אחרים,

והשאר נותרים רעבים.

אני שונה, אני דומה – דירה להשכיר

מטרה

החניכים יבינו כי פנימיות האדם היא החשובה, כי בני אדם שונים זה מזה וכי יש לכבד כל אדם באשר הוא אדם.

שלב א': משחק במליאה

משחק הרוח נושבת: החניכים ישבו בכיסאות, המדריך יאמר משפט שמתחיל במילים "הרוח נושבת ימינה לכל מי ש" או "הרוח נושבת שמאלה לכל מי ש". על החניכים לעבור לקבוצה שמימין או לקבוצה שמשמאל בהתאם לנכונות המשפט ביחס להם. החניכים ישחקו במשך כ- 15 דקות.

דוגמות למשפטים (הרוח נושבת ימינה או שמאלה לכל מי ש):

- אוהב כדורגל
- לובש חולצה שחורה
- אוהב לרקוד
- אוהב פלאפל
- מכיר את התכנית...
- יודע שפה נוספת

- השיער שלו בלונדיני

המדריך ישאל את המשתתפים:

- במה אנחנו שונים זה מזה?
- במה אנחנו דומים זה לזה?
- האם בכל שלב במשחק הייתם עם אותם ילדים בקבוצה? (מטרת השאלה היא להראות לילדים שלפעמים אנחנו חלק מהרוב ולפעמים אנחנו במיעוט, לפעמים יש הסכמה בין כולם ולפעמים לא, אבל תמיד צריך לכבד את דעותיהם של אחרים ולקבל גם בעלי דעות שונות משלנו.)

שלב ב': סיפור במליאה

המדריך יקרא או יקרין את הסיפור "דירה להשכיר" ויתלה על הלוח תמונות של ארבעת הדיירים וארבעת האורחים.

המדריך ישאל:

- את מי אהבתם בסיפור? מדוע?
- את מי לא אהבתם? מדוע?
- אילו תכונות מושכות אותנו ואילו תכונות מרתיעות אותנו?
- מי מהאורחים כיבד את האחר?

- מדוע האורחים (הנמלה, החזיר, הארנבת והזמיר) לא שכרו את הדירה בסופו של דבר?
- מדוע היונה החליטה כן לשכור את הדירה?
- האם אתם מכירים אנשים שמתנהגים כמו היונה? איך מרגישים אנשים שמתייחסים אליהם כמו שהיונה התייחסה אל החיות?
- מה מסמלת היונה ברצון שלה לחיות עם השכנים?
- מה אפשר ללמוד מהסיפור לקבוצה שלנו ולהתנהגות הרצויה בה?

שלב ג': ציור

החניכים יקבלו דף חלק ויציירו בו דמות שהתחברו אליה בסיפור (דייר או אורח). החניכים יציגו את ציורם במליאה וינמקו את בחירתם.

דיון

- האם נתקלתם במצבים שילדים לא התחברו למישהו בגלל שהוא שונה מהם?
- לדעתכם, איך מרגיש ילד שלא מתחברים אתו?
- כיצד צריך להתייחס לילדים השונים מכם?

המדריך ייתן ציור של יונה לכל חניך ויבקש לכתוב בו, במשפט או שניים, כיצד היה רוצה שנתייחס זה לזה בקבוצה. את היונים יש לתלות ולהוסיף את הכתוב בהן לחוזה הקבוצתי. המדריך ידגיש כי בחיים חשוב לאמץ את ההתנהגות של היונה, שראתה את הטוב בכל אחד מהדיירים. צריך להכיר כל אדם, לאפשר לכל אדם לבטא את הייחודיות שלו ולכבד את האחר. כך ניצור חברה שנעים לחיות בה.

פעילות O.D.T.

פעילות O.D.T. ליצירה ולפיתוח תהליך קבוצתי חברתי-ערכי

משחקים ותרגילים של O.D.T. (פעילויות שמבוצעות בחוץ, במרחב הפתוח) הם דרך נפלאה ליצירת חיבורים ואחדות בין חברי הקבוצה, לביטוי חוזקות של חברי הקבוצה ולפיתוחן ולשיקוף מצבים קבוצתיים במטרה לפתור בעיות בין חברי הקבוצה בדרך חווייתית. התנאי להצלחה בתרגילים אלו הוא חשיבה מקדימה ותכנון מושכל. כדאי לבחור בתרגילים המתאימים למטרה הקבוצתית (מלבד גיבוש וכיף) או לתחום שהמדריך רוצה לטפח או לטפל בו בקבוצה (הקניית ערך האמון, שיפור יכולת פתרון בעיות, עבודת צוות וכיו"ב). כוחה של פעילות מסוג זה (מלבד החוויה) הוא בתהליך לעיבוד החוויה אחרי ההתנסות: שיקוף ההתנסות וניהול דיון פתוח ומעמיק ביחס לה ללמידה חברתית-ערכית, בירור מערכות היחסים בקבוצה ובין פרטים בקבוצה בתהליך ביצוע המשימה, ניסוח מסקנות משותפות שיתורגמו לכללים לחיזוק התנהגויות רצויות ברמת הפרט וברמת הקבוצה.

אי קיום רפלקציה ועיבוד של החוויה ושל נושאים שעלו בה עלול ליצור תחושות ותגובות הפוכות (קונפליקטים, אדישות, התנגדויות וכיו"ב).

לפני בחירה באחת מהפעילויות, כדאי למד"צ לבדוק מהו השלב ההתפתחותי שהקבוצה נמצאת בו, אם אילו אתגרים היא מתמודדת, מה הוא מעוניין להפיק מהפעילות, אילו ערכים הוא רוצה להטמיע בקבוצה וכיצד הפעילות עשויה לסייע בכך. תרגילים רבים עשויים לסייע בכל נושא, ותמיד אפשר ליצור תרגילים חדשים.

ציור גב אל גב

- המדריך יחלק את הקבוצה לזוגות. כל זוג ישב על הרצפה גב אל גב. רצוי לחלק את הזוגות למספרי 1 ו-2. מספרי 1 יקבלו תמונה של צורה או ציור מופשט, ומספרי 2 יקבלו דף וכלי כתיבה.
- המדריך יסביר כי מספרי 1 ינחו (בדיבור בלבד) את מספרי 2 איך לצייר את הצורה או את הציור מבלי להגיד מפורשות מהי הצורה ומה מתאר הציור. יש לנקוב בזמן לביצוע המשימה.
- המדריך יבקש מכל זוג להשוות בין הצורה או הציור המקוריים לזה שציירו.
- המדריך ינהל דיון במליאה בשאלות אלו:
  - האם הזגות הצליחו במשימה?
  - כמה טוב תיאר מספר 1 את התמונה למספר 2?
  - כמה טוב פירש מספר 2 את התיאור?
  - האם היו בעיות תקשורת כלשהן בהעברת המסר ובקבלתו?
  - מה היה על בני הזוג לעשות כדי להצליח יותר בביצוע המשימה?

חושבים הישרדות

- המדריך יספר לקבוצה סיפור רקע. בגילאים צעירים רצוי להמחיש את הסיפור באמצעות תפאורה או אמצעים חזותיים אחרים. סיפור לדוגמה: הם שטים בספינה בלב ים, ומזג האוויר סוער. הם נדרשים לנטוש את הספינה ולעבור בסירות הצלה לאי בודד. בסירות ההצלה יש מקום לכולם, אבל רק ל-12 חפצים. עליהם לבחור בפריטים שיזדקקו להם כדי לשרוד באי.
- הקבוצה צריכה לדון ולהחליט אילו פריטים לקחת.
- המדריך ינהל דיון במליאה על תהליך בחירת החפצים (למה וכיצד בחרו).

מסיבת סטריאוטיפים ודעות קדומות

- המדריך יכין תגים, שרשרות, מדבקות או כתרים, יכתוב עליהם שמות של טיפוסים או של דמויות ויצמיד לכל חניך שם כך שהחניך עצמו לא יוכל לראות איזה שם קיבל.
- המדריך יבקש מכל החניכים לגלות איזה שם קיבלו באמצעות שאילת שאלות סטריאוטיפיות: אני גבר או אישה? אני ספורטאי? אני בתעשיית הבידור? וכן הלאה. אין לשאול את אותו משתתף יותר משאלה אחת. הנשאלים יכולים לענות "כן" או "לא" בלבד. חשוב לתת זמן מוגבל למשימה כדי להגביר את המוטיבציה. בהינתן האות, כל החניכים יסתובבו בחדר וינסו לשאול שאלות כמה שיותר משתתפים כדי לדלות מידע ולנחש מיהם.
- במליאה: כל חניך יספר מה נאמר לו שהביא אותו לזהות את הדמות שניתנה לו ויביע את דעתו על הדמות. המדריך יבקש מכולם להסתכל בתגים ולראות אם ניחשו נכון וינהל דיון בשאלה מה אפשר ניחוש נכון ומה עיכב את הגילוי.

קול אנושי ייחודי

- המדריך יחלק את הקבוצה לזוגות. כל זוג יחליט על צליל ייחודי לו. אחד מבני הזוג יהיה המוביל באמצעות הצליל והשני המובל כשעיניו מכוסות.
- המדריך יפזר את המובלים (כשעיניהם מכוסות) במרחב ויעמיד את המובילים בשורה אחידה בקצה החדר.
- לאות מהמדריך, המובילים ישמיעו את הצליל הייחודי להם כדי להנחות את בני הזוג להגיע אליהם. המובלים ילכו לעבר בני זוגם לפי שמיעה.
- לאחר זמן מוקצב, המדריך יבקש לעצור. המובלים יסירו את כיסויי העיניים ויראו היכן הם ביחס לבן זוגם.
- המדריך יקיים דיון במליאה לעיבוד החוויה ויתייחס לנושאים: אמון, הקשבה, שיתוף פעולה, תקשורת אפקטיבית וכיו"ב.

- המדריך יכין מראש "שדה מוקשים" מכדורים, מכיסאות, מקופסות וממיני חפצים אחרים. יש להקפיד ליצור מסלול מכשולים מאתגר ומגוון, שבו רווחים למעבר בין המכשולים.
- המדריך יחלק את הקבוצה לזוגות או יבקש מתנדבים. למדריך: זו הזדמנות לחבר בין חברי קבוצה שיש לטפל בקשר שביניהם.
- אחד מכל זוג יכסה את עיניו, והוא אינו רשאי לדבר. בן זוגו חייב להישאר מחוץ לתחום שדה המוקשים ולכוון את חברו לעבור במסלול מתחילתו ועד סופו בלי להתנגש במכשולים – וזאת על ידי דיבור בלבד. אם בן הזוג מתנגש במכשול, עליו להתחיל מהתחלה.
- המדריך יקיים דיון במליאה לעיבוד החוויה ויתייחס לנושאים: אמון, הקשבה, דרך העברת מסרים ותקשורת מקדמת, חוזקות וחולשות, עבודת צוות ושיתוף פעולה וכיו"ב.

להפוך את הסדין

- המדריך יניח על הרצפה סדין או יריעת אלבד – בגודל שיאפשר לכל חברי הקבוצה לעמוד על היריעה יחד.
- המדריך יבקש מכל המשתתפים לעמוד על היריעה. אין לרדת ממנה ואין לדרוך על שוליה או מחוץ לה. על הקבוצה להפוך את היריעה בלי שאיש מחבריה ירד ממנה.
- רצוי לעודד את המשתתפים לחשוב על דרכים טובות לביצוע המשימה ולתכנן את ביצועה בשיתוף פעולה.
- המדריך יקיים דיון במליאה לעיבוד החוויה ויתייחס לנושאים: גורמים להצלחה או לאי הצלחה, כוחה של קבוצה (חשיבה ותכנון משותף), תפקידים בקבוצה (מנהיגות, עזרה הדדית, גילוי אחריות וכיו"ב), שיתוף פעולה, שעשוע וחוויה מחברת.

- המדריך ימתח מראש חבל, באורך שאפשר להקיף בו את כל חברי הקבוצה, בין שני עצים בגובה המותניים.
- חברי הקבוצה יאחזו ידיים ויעמדו מול החבל המתוח. מטרת המשחק: לעבור מעל החבל בלי לגעת בו ובלי לעזוב ידיים. כל נגיעה בחבל תאלץ את חברי הקבוצה להתחיל מהתחלה.
- המדריך יקיים דיון על התנאים הנדרשים למילוי המשימה ועל מקומה של הקבוצה כמסייעת או כבולמת.

גשר מעל המים

- המדריך יחלק את המשתתפים לקבוצות בנות שישה חברים, ייתן לכל קבוצה שלושה קרשים חזקים (קורות שטוחות) ויסמן בקרקע תחום שיוגדר כנהר גועש. רצוי לחלק את הקבוצות כך שבכל קבוצה יהיו חניכים שיש לשפר את מידת הקשר, החיבור ושיתוף הפעולה ביניהם.
- המטרה של כל קבוצה היא להעביר את כל חבריה דרך הנהר הגועש על ידי יצירת גשר מהקרשים. אפשר לדרוך רק על הקרשים, ולכן צריך לפרק שלבים שכל חברי הקבוצה עברו אותם ולהעבירם קדימה. אסור שאף משתתף ייפול לנהר – נפילה מצריכה חזרה לקו ההתחלה.
- הקבוצה המנצחת היא זו שכל חבריה עברו את הנהר בזמן הקצר ביותר.
- המנחה יקיים דיון על התנאים שאפשרו את ביצוע המשימה או שבלמו את ביצועה.

הרועה והכבשים הוא אחד המשחקים המשעשעים ביותר, שאין בו רק התנסות מבדרת, אלא גם חוויה שמעמיקה את האמון בין המשתתפים ומחדדת יכולות של מנהיגות, של גיבוש ושל שיתוף פעולה. הפעילות מתאימה למרחבים פתוחים ומצריכה כיסויי עיניים כמספר המשתתפים.

- המדריך יבחר באחד המשתתפים להיות "רועה צאן". שאר חברי הקבוצה יכסו את עיניהם בכיסויי העיניים.
- חברי הקבוצה הם העדר והם רשאים לדבר ולתקשר ביניהם רק ב"שפת הכבשים".
- המדריך יסמן מקום שיוגדר דיר, שאליו רועה הצאן צריך להוביל את הקבוצה באמצעות פעמון. הקבוצה יכולה להתקדם רק כשכל חברה מכונסים יחד (אם אחד או יותר מחבריה התנתקו מהקבוצה, הקבוצה לא יכולה להתקדם).
- לפני תחילת המשחק, המדריך יקציב לקבוצה חמש דקות לתכנון הדרך לביצוע המשימה: להישאר בקבוצה ולהיאסף יחד עד לכניסה לדיר במהירות מרבית.

שלושת הקופים

- המדריך יגדיר משימה לקבוצה (לדוגמה להכין כדורי שוקולד יחד על פי מתכון או להרכיב ריבוע מחלקים שיוכנו מראש – רצוי כמה שיותר גדולים).
- המדריך יחלק את הקבוצה לשלוש קבוצות, כל קבוצה תוגבל במגבלה אחרת: אחת אינה יכולה לזוז, אחת אינה יכולה לדבר ואחת אינה יכולה לראות.
- הקבוצות צריכות לתקשר ביניהם כדי לבצע יחד את המשימה (אפשר לחלק את מרכיבי המוצר או את חלקי הריבוע בין הקבוצות).
- המשחק מתרגל אצל המשתתפים את היכולת להביע את עצמם, לתקשר בקבוצה ולפתח דרכים יצירתיות לתקשורת בין אישית וקבוצתית.

משחקים

משחקי היכרות

סבב שמות

כל חניך אומר את שמו ומצרף לו שם של חיה, של ממתק או של פרי או תנועה כלשהי. על כל חניך לחזור על כל השמות שנאמרו לפניו ועל השמות או התנועות שצורפו להם.

קריאה בשמות

עומדים במעגל, אחד המשתתפים עומד במרכז, קורא בשם אחד החניכים ומשליך לעברו חפץ. על החניך שקראו בשמו לתפוס את החפץ לפני שהוא נוגע ברצפה.

החפץ שלי

כל חניך מניח במרכז המעגל חפץ שחשוב לו או שהוא קשור אליו. החניך מספר על החפץ בכמה מילים. לאחר שכולם סיימו, כל חניך לוקח חפץ אחר ממרכז המעגל (שאינו שלו) ועליו לספר את הסיפור של אותו חפץ.

פלונטר

מסתדרים במעגל והמדריך מחזיק בידו כדור צמר. המדריך תופס את קצה החוט, זורק אותו לחניך ואגב כך קורא בשמו. החניך תופס את קצה החוט ביד אחת, זורק את הצמר לחניך אחר אגב קריאה בשם אותו חניך, וכן הלאה, עד שכל חברי הקבוצה אוחזים בחוט. כך נוצר פלונטר מהחוט. בשלב זה חוזרים על הפעולה בסדר הפוך: האחרון מוסר לקודמו ואומר את שמו, וכן הלאה עד שמתירים את הפלונטר ומלפפים את כדור הצמר חזרה.

כרטיסי היכרות

המדריך יכין מראש פתקים במספר רב ממספר החניכים. על כל פתק כתובה תחילה של משפט היכרות, לדוגמה: "התחביב שלי הוא...", "אני אוהב...", "אני בן...", האוכל האהוב עליי הוא...", וכן הלאה.

המשתתפים ישבו במעגל. הפתקים יונחו במרכז המעגל כשפניהם כלפי מטה. כל משתתף ירים פתק יקרא את הכתוב בו וישלים את המשפט – ובכך יספר דבר מה על עצמו. הערה: יש להקפיד שהשאלות לא תהיינה אישיות מדי.

קצב-קצב

יושבים במעגל. המשתתפים מבצעים את התנועות בקצב אחיד: טופחים פעם אחת בידיים על הברכיים, מוחאים כף פעם אחת ונוקשים פעמיים בידיים באצבעות (סך הכול ארבעה מקצבים). כשכול המשתתפים מבצעים את התנועות בקצב אחיד, הראשון קורא פעמיים בשמו (פעם אחת בעת הטפיחה על הברכיים ופעם אחת בעת מחיאת הכף) ופעמיים בשמו של משתתף אחר (פעם אחת עם כל נקישת אצבעות). המשתתף ששמו נקרא עושה אותו הדבר: קורא פעמיים בשמו ופעמיים בשם של משתתף אחר, וכך הלאה. משתתף שנכשל נותן עירבון או מקבל נקודה רעה, אפשר לשחק גם ללא ערבונות או נקודות.

שעון פגישות

כל חניך מקבל ציור של שעון ועליו לקבוע שעות מפגש שונות עם משתתפים שונים. המדריך מציין שעת מפגש ונושא שיחה לאותו מפגש (פחדים, חלומות, פדיחה וכו', החניכים מזדווגים זה לזה בהתאם לתכנון ולשעה שהמדריך קבע ומשוחחים בנושא הנקבע. לא חייבים לשחק עד

שכולם יקיימו את הפגישות שקבעו, אפשר להקציב מראש זמן לפעילות).

נייר עף ברז

אחד המשתתפים עומד במרכז החדר, קורא בשם של משתתף אחר ואגב כך זורק נייר כלפי מעלה. המשתתף ששמו הוזכר צריך לקום ולתפוס את הנייר לפני שייפול על הארץ. אם הנייר הגיע לארץ, המשתתף שקראו בשמו חותך אותו לשניים וקורא בשמו של משתתף אחר. אם הוא הצליח לתפוס את הנייר הוא יקרא בשמו של משתתף אחר בלי לחתוך את הנייר.

לו הייתי עץ

כל אחד ממשתתפי המשחק ירשום על פתק שם של עצם או של צמח שהיה רוצה להיות או מקום שהוא חולם לבקר בו או לגור בו. המנחה יאסוף את הפתקים ויחלק אותם אקראית בין כולם. בסבב, כל אחד יצטרך לנחש מי כתב את הפתק שהוא קיבל ולהסביר מדוע הוא חושב כך. לאחר שגילו מי כתב את הפתק, הכותב יכול לספר בכמה מילים את הקשר בין הרשום בפתק לאישיותו, לאופיו או לחלומותיו.

בינגו היכרות

המדריך מחלק לכל משתתף דף בינגו (9 משבצות - 3 על 3) שבכל משבצת שבו כתוב היגד היכרות. על החניכים להסתובב בחדר ולהחתים את מי שההיגד מתאים לו. בכל משבצת חייבת להיות חתימה של חבר אחר. מי שהחתים את כל המשבצות צועק "בינגו".

אנדרלמוסיה

כל הקבוצה יושבת במעגל ורק אחד המשתתפים יושב באמצע. המשתתף שיושב באמצע שואל את אחד המשתתפים שאלה (כל שאלה העולה בדעתו), זה שיושב לשמאלו של הנשאל צריך לענות. אם הוא עונה תשובה שגויה, כולם צועקים "אנדרלמוסיה", מחליפים מקומות ומתחילים מחדש במשחק.

אמת ושקר

כל משתתף מספר בתורו שני סיפורים (רצוי שיהיו משעשעים או מפחידים) – סיפור אחד התרחש באמת והאחר מומצא. על שאר המשתתפים לנחש איזה מהסיפורים אמתי ואיזה שקרי.

ביל בול

המשתתפים יושבים במעגל, ולאחר סבב שמות, המדריך פונה בכל פעם בהפתעה למשתתף אחר ואומר לו "ביל" או "בול". אם הוא אומר "ביל", המשתתף שאליו פנה צריך לומר את שמו של המשתתף היושב משמאלו. אם נאמר "בול", עליו לומר את שמו של היושב לימינו. המטרה: להכיר את שמות כל חברי הקבוצה בדרך משעשעת.

ריאיון אישי

יש להכין מראש כרטיסים של שאלות אישיות זהות לכל המשתתפים. יש לחלק את הקבוצה לזוגות. כל זוג יקבל כרטיס שאלות ובני הזוג יראיינו זה את זה. לאחר מכן, כל אחד מבני הזוג יציג את בן זוגו בפני שאר הקבוצה.

ששת

כל חניך מקבל שש כרטיסיות. עליו לרשום על כל כרטיסייה את שמו בצורה אחרת: ציור, שפה שונה, צבע שונה וכד'. שמים את הכרטיסיות במרכז ומערבבים, כל משתף לוקח אקראית שש כרטיסיות. המדריך אומר שעל כל אחד לאחוז בידו שש כרטיסיות הנושאות את שם היושב לימינו. אסור לדבר וחייבות להיות ביד שש כרטיסיות לאורך כך המשחק.

מראה מראה שעל הקיר

מתחלקים לשתי קבוצות, כל קבוצה עומדת בצד אחר של החדר. כל קבוצה נעמדת בטור מאחורי קו ההתחלה. על הקיר שמול כל קבוצה תלוי נייר עיתון. החניך העומד ראשון בטור מקבל טוש, ובהינתן אות מפי המדריך עליו לרשום את שמו על הנייר בכתב מראה ולחזור לסוף הטור. הקבוצה שסיימה ראשונה לכתוב את כל השמות נכון מנצחת.

המשתתפים יושבים בשני מעגלים, מעגל בתוך מעגל. כל משתתף במעגל הפנימי יושב מול משתתף במעגל החיצוני. המדריך מכריז על נושא, ועל זוג המשתתפים היושבים זה מול זה לספר על עצמם בהתאם לנושא שהוכרז (המשפחה שלי, המקצוע האהוב עליי, החברים שלי, התחביבים שלי וכו'). לאחר כמה דקות, המדריך מכריז על סיום המשימה הראשונה והמעגל הפנימי זז מקום אחד ימינה, וכל חניך עובר לשבת מול חניך אחר. שוב מכריזים על נושא וכך הלאה.

הרוח נושבת לכיוון

הקבוצה יושבת במעגל צפוף כשאחד החניכים באמצע. החניך צריך לקרוא: "הרוח נושבת לכיוון...". ולהוסיף תכונה או הגדרה (כל מי שנועל סנדלים, כל מי שבלונדיני וכו'), החניכים שהגדרה מתאימה להם צריכים להחליף מקום. מי שנשאר ללא מקום עומד באמצע וממשיך במשחק.

סיפור החמור

מספר משתתפים: 20-5

כישורים עיקריים הנדרשים: מחשבה מהירה, חוש קצב

מהלך המשחק

המשחק מבוסס על מעשה בחמורים שנפלו למים. לסיפור נוסח קבוע. המשתתפים יושבים במעגל ויוצרים קצב אחיד על ידי מחיאת כפיים וטפיחה בכפות הידיים על ברכיהם (מחיאת כף אחת וטפיחה אחת על הברכיים וחוזר חלילה).

כשנכנסים לקצב, אחד המשתתפים אומר את שתי המילים הראשונות של סיפור החמור. הבא אחריו, לפי סדר הישיבה, מוסיף את שתי המילים הבאות בסיפור וכך הלאה. כל מילה נאמרת בעת ובעונה אחת עם מחיאת כף או עם טפיחת כפות הידיים על הברכיים.

נוסח הסיפור והשתנותו בכל סיבוב

חמור אחד – שתי עיניים – ארבע רגליים – קפיץ קפוץ – קפץ למים. שני חמורים – ארבע עיניים – שמונה רגליים – קפיץ קפוץ – קפיץ קפוץ – קפצו למים. שלושה חמורים – שש עיניים – שתי עשרה רגליים – קפיץ קפוץ וכך הלאה.

שימו לב: בכל שלב נוספות לסיפור שתי עיניים, ארבע רגליים, "קפיץ קפוץ" ו"קפצו למים". משתתף שטעה, מקבל נקודה והבא בתור פותח שוב ב"חמור אחד". שמירה על קצב היא תנאי הכרחי להצלחת המשחק. מנצח זה שצבר פחות נקודות משאר חברי הקבוצה.

שבע אבנים

מספר משתתפים: 10 ומעלה

כישורים עיקריים הנדרשים: תושייה, עבודת צוות

ציוד נדרש: כדור, שבע אבנים שטוחות שאפשר להציב זו על גבי זו

מהלך המשחק

מסמנים קו במגרש, מתחלקים לשתי קבוצות, הקבוצות עומדות זו מול זו משני צדי הקו. קבוצה אחת בונה מגדל משבע האבנים במרחק של כעשרה צעדים מן הקו. הקבוצה השנייה מנסה לפגוע במגדל האבנים בכדור בשלושה ניסיונות זריקה. אם הכדור לא פגע, הקבוצות מתחלפות בתפקידים. אם הכדור פגע, חברי הקבוצה שבנתה את המגדל צריכים לתפוס בנגיעה את חברי הקבוצה השנייה בזמן מוגדר. אסור לצאת מתחום המגרש. על חברי הקבוצה השנייה להתגנב אל האבנים ולנסות לבנות את המגדל. מי שנתפס חייב לעמוד במקומו ולחכות עד שחבר מקבוצתו ייגע בו. רק אז הוא רשאי לחזור למשחק. לחברי הקבוצה הראשונה אסור לגעת באבנים ולהרוס את המגדל הנבנה ואסור להם להעמיד שומר קבוע ליד האבנים.

שאלות לדיון

- איך הרגשת במהלך המשחק?
- האם כלל חברי הקבוצה השתתפו? מה למדת על עצמך?

כדור כיסאות

מספר המשתתפים: 25-8

כישורים עיקריים הנדרשים: עבודת צוות, זריזות גופנית
הכנה: כיסאות כמספר המשתתפים, כדור נייר מחוזק בנייר דבק (רצוי להכין כדור נוסף להחלפה), שני שערים ברוחב של כשני מטרים, סביב לכל שער, עד כמטר ממנו, מסומנת רחבה.

מהלך המשחק

מתחלקים לשתי קבוצות. כל קבוצה צריכה להכניס את הכדור לשער היריב. כל משתתף ממקם את כיסאו במקום כלשהו בחדר ויושב עליו – אסור לו לקום ממנו. חברי הקבוצה מעבירים את הכדור ביניהם בגלגול באמצעות הידיים בלבד. אם מבוצעת עברה (הכדור נגע ברגל של אחד המשתתפים או אחד המשתתפים קם ממקומו או הזיז את כיסאו), הכדור עובר לשוער של הקבוצה היריבה. אחת לכמה דקות, המדריך מכריז על 15 שניות לשינוי מקום הכיסאות. ברחבת השער יימצא רק כיסאו של השוער. הקבוצה המנצחת היא זו שהבקיעה מספר שערים גדול יותר בזמן מוגדר.

שאלות לדיון

- איך הרגשת במהלך המשחק? האם כלל חברי הקבוצה השתתפו? מה למדת על עצמך?

שיתוף פעולה

מספר המשתתפים: 30
כישורים עיקריים הנדרשים: עבודת צוות, יצירתיות

מהלך המשחק

- המשתתפים מתיישבים בזוגות גב אל גב, ידי כל אחד מהם שלובות בידי השני.
- מנחה המשחק מכריז: לקום!
- כל זוג מנסה להתרומם יחדיו מבלי לנתק ידיים.
- שני הזוגות שקמו ראשונים מתאחדים לרביעייה - עליהם להתרומם כרביעייה יחד. וכך הלאה עד שכל המשתתפים מתאחדים לקבוצה אחת.

שאלות לדיון

- איך הרגשת במהלך המשחק?
- האם כלל חברי הקבוצה השתתפו?
- מה למדת על עצמך?

המלך אמר

כישורים עיקריים הנדרשים: ביצוע הנחיות במדויק, ריכוז, הקשבה להוראות, מילוי הוראות, פיתוח הדמיון

מהלך המשחק

בוחרים במשתתף שיהיה מלך או מלכה. המשימה תתבצע אך ורק כאשר קדמה להוראה הקביעה "המלך אמר". על כל המשתתפים לבצע את המשימות שהמלך מטיל. על המלך לנסות להטעות את המשתתפים על ידי שינוי נוסח ההוראה. מי שמתבלבל צובר נקודה. לאחר כמה הוראות, מחליפים את המלך. מנצח זה שצבר את מספר הנקודות הנמוך ביותר.

כדרים באים

מספר משתתפים: כל הקבוצה

כישורים עיקריים הנדרשים: ריכוז, מהירות תגובה, פיתוח הדמיון

מהלך המשחק

המשתתפים עומדים בצד אחד של המגרש. אחד המשתתפים הוא הכדר והוא עומד באמצע המגרש. עליו להכריז "כדרים באים", ועל המשתתפים לעבור לצד הנגדי של המגרש מבלי להיתפס. הנתפסים בתוך שטח המגרש נהיים גם הם לכדרים.

כדורגל סיני

מטרות: להבקיע שערים רבים ככל האפשר ולהימנע מספיגת שער

כישורים עיקריים הנדרשים: ריכוז, קואורדינציה

מהלך המשחק

המשתתפים עומדים במעגל ברגליים מפוסקות (כף רגלו של האחד צמודה לכף רגלו של שכנו במעגל). הרווח בין הרגליים של כל משתתף הוא השער. המשתתפים מגלגלים את הכדור על הרצפה בכף היד או באגרוף. על כל משתתף להגן על השער שלו שהכדור לא יעבור בו

ולהבקייע כמה שיותר שערים של אחרים (אין להבקייע שער של העומדים בסמוך). מנצח זה
שהבקייע מספר שערים רב ביותר וספג מספר שערים קטן ביותר.

השחלת נר לבקבוק

כישורים עיקריים הנדרשים: קואורדינציה
אביזרים נחוצים: בקבוקי שתייה מפלסטיק, נרות, סרטים או חוטים לקשירה

מהלך המשחק

על מותניו של כל משתתף קשור חוט שבקצהו נר.
על הקרקע, בין רגליו, עומד בקבוק פלסטיק ריק.
על כל משתתף לנסות להשחיל את הנר לתוך פתח הבקבוק ללא עזרת ידיים.
מנצח זה שהכניס ראשון את הנר לתוך פתח הבקבוק.

משחקים דיגיטליים

בקישור זה תמצאו עשרות מחוללי משחקים.
תוכלו לבנות עבור תלמידי הצהרון את המשחק המתאים להם.

נחש אותי

משחק פנטומימה הוא אחד המשחקים החברתיים הנפוצים. מטרתו להציג ללא מילים מושג, ביטוי, פריט, אדם מפורסם, סרט קולנוע או כל דבר אחר ולהגיע לזיהויו בפרק זמן של 60 שניות.

במסך הפתיחה של האפליקציה בוחרים בקטגוריה המתאימה לגיל. לאחר מכן, השחקן המציג, על פי בחירת המשתתפים ובהתאם לחוקים שהם מגדירים, מחזיק את הטלפון הסלולרי בגובה המצח שלו, כאשר המסך פונה אל השחקנים האחרים. המשתתפים צריכים להציג את מה שמופיע על המסך בלי לומר מה הם מציגים, רצוי לא להשתמש כלל במילים.

כאשר השחקן שמנסה לנחש את הביטויים מצליח במשימה, עליו לסובב את המכשיר כלפי מטה. פעולה זו תעביר למונח הבא ותעניק לו ניקוד. אם אין הוא מצליח לזהות את המונח, עליו לסובב את המכשיר כלפי מעלה. פעולה זו תעביר למונח הבא בלי להוסיף ניקוד.

יצירה

יצירת בובה משקית נייר חומה

ציוד

שקית נייר חומה, עיפרון, צבעים שונים, דבק פלסטי, מספריים, חומרים לקישוט (ניירות צבעוניים, פקקים, בדים, חרוזים וכד')

דרך ההכנה

מכניסים את היד לשקית, הקפל שבין האצבעות לאגודל ישמש פה ויופעל באמצעות תזוזת האצבעות. מדביקים ומציירים על השקית עיניים, לשון, ידיים, שערות, עניבה וכד'.

מסכה משקית נייר

ציוד

שקית נייר חומה, מספריים, דבק, צבעים, חומרים לקישוט: ניירות צבעוניים ומדבקות

דרך ההכנה

מניחים שקית נייר על הראש, בודקים היכן מיקומן של העיניים ומסמנים אותו בצבע. מסירים מהראש וגוזרים חורים לעיניים. מקשטים.

בובות אצבע מצחיקות

ציוד

בריסטול, עפרונות, צבעים, דבק, מספריים, חומרי קישוט, כגון: חוטי צמר וחתיכות בדים

דרך ההכנה

מציירים על הבריסטול חיות, אנשים, עצים, פרחים או דמויות. גוזרים את הדמויות מהדף.

צובעים ומקשטים אותן.

גוזרים רצועות נייר מבריסטול ומכינים מהן טבעות אצבע.

מדביקים טבעת לציור מאחור.

מכניסים אצבע ומתחילים לספר סיפור.

בובות מכפות עץ

ציוד

כפות עץ, נייר, טושים, מספריים, דבק פלסטי, חומרים לקישוט (נייר אלומיניום, צמר, ניירות צבעוניים)

דרך ההכנה

מציירים על הנייר עיניים, פה וכד'.
מדביקים את הציור על כף העץ.
מוסיפים שערות, כובע, בגדים וכד'.

מפת שולחן

ציוד

מפת אלבד לבנה, נייר דבק, צבעים

דרך ההכנה

פורשים את המפה על השולחן.
מחברים את המפה לשולחן בנייר דבק.
מציירים על המפה.

לוכד חלומות

לוכד חלומות הוא כלי אינדיאני שלפי המסורת נועד לשלוט בחלומות – ללכוד ברשתו את הסיוטים ואת החלומות הרעים ולהניח רק לחלומות הטובים לעבור. לוכד החלומות בנוי מעיגול גדול שממנו משתלשלת נוצה, בתוכו רשת ובמרכז טבעת עגולה או כדור, שבהם החלומות מתרכזים. כדי שלוכד החלומות יעבוד, הוא צריך להיות עשוי מחומרים טבעיים בלבד. את לוכד החלומות תולים מעל מיטתו של הישן.

האגדה של לוכד החלומות

עכביש טווה את רשתו בשקט ליד מיטתה של נוקומיס, הסבתא. כל יום, צפתה נוקומיס בעכביש בעבודתו, טווה את רשתו בשקט. יום אחד, כשהיא צפתה בעכביש, הנכד שלה, קיגוה, הגיע. כשראה את העכביש, הוא צעד לעברו ורצה להרוג את העכביש. אז לחשה הסבתא: "לא קיגוה, אל תפגע בו".

"נוקומיס, למה את מגנה על העכביש?" שאל הילד הקטן.

נוקומיס חייכה, אך לא ענתה.

כשהילד עזב, בא העכביש אל הסבתא והודה לה על שהצילה את חייו. הוא אמר לה: "זה ימים רבים את צופה בי טווה את רשתי ומעריצה את עבודתי. בתמורה על שהצלת את חיי, אני אתן לך מתנה." הוא חייך את החיוך העכבישי המיוחד שלו. מיד אחר כך, זהר הירח על הרשת הכסופה הקסומה שנעה באטיות בחלון.

"רואה כיצד אני טווה?" שאל העכביש. "הביטי ולמדי, כך כל רשת תלכוד את החלומות הרעים. רק החלומות הטובים יעברו דרך החור הקטן. זאת היא מתנתי לך. השתמשי בה כדי שרק החלומות הטובים ייזכרו, והחלומות הרעים יסתבכו בחוטי הרשת."

הכנת לוכד חלומות

ציוד

מנקי מקטרות, חרוזים, נוצות, חוטי רקמה

דרך ההכנה

1. לפפו חוט סביב טבעת בקוטר 12 ס"מ.
2. אחר כך, בחוט אחר, צרו לולאות סביב הטבעת.
3. כאשר הטבעת כולה מוקפת לולאות, המשיכו לטוות את החוט דרך הלולאות, הקפידו על חוט מתוח. הוסיפו לטוות עד שהטבעת תתמלא כולה כקורים של עכביש.
4. במרכז יישאר חלל קטן. השחילו בו חרוז.
5. קישרו בתחתית הטבעת שלושה חוטים, השחילו בהם חרוזים ונוצות.
6. הוסיפו חוט ממעל לתלייה – והרי לוכד החלומות שלכם מוכן.

ארנקים מעטיפות חטיפים

ציוד

עטיפות חטיפים ריקות, טפט שקוף, שדכנים וסיכות או חוטים ומחטים

דרך ההכנה

גוזרים מהעטיפות צורה של ארנק שרוצים (כיס עגול, מלבן, מרובע). חשוב לשים לב שגוזרים שטח המספיק ליצירת שני צדי הארנק. פורשים את העטיפות, מניילנים בעזרת הטפט השקוף ומשדכים או תופרים את הפינות.

פרחים מבקבוקים

ציוד

בקבוק פלסטיק של ליטר וחצי לכל משתתף, צבעי גואש ומכחולים, מספריים

דרך ההכנה

גוזרים את השליש התחתון של הבקבוק. בשני שליש הבקבוק הנותרים גוזרים חמש רצועות עד למרחק של כחמישה ס"מ מפיית הבקבוק (בבקבוקים שמסומן בהם קו, עד הקו פחות או יותר). הופכים את הקצה של הרצועות ליצירת עלי כותרת וצובעים את הפרח.

פיות משקיות

ציוד

הרבה שקיות ניילון בצבעים שונים

דרך ההכנה

1. לוקחים שקית אחת וקושרים אותה במרכזה.
2. גוזרים מהשקית את הידיות שלה.
3. לוקחים חוט ומלפפים סביב הקשר, עד שנוצר עיגול דמוי ראש. חשוב להשאיר חוט.
4. לוקחים את שתי הידיות שגזרנו, מצמידים אותן אחת לשנייה בשני הקצוות שלהן וקושרים את הקצוות. אלו יהיו הידיים.
5. לוקחים עוד שקית, פורשים אותה ואז מכווצים אותה באמצע עד שנוצר פפיון. את הידיות של השקית דוחפים לתוכה, כך שלא יראו אותן. אלו יהיו הכנפיים.
6. לוקחים את הידיים ואת הכנפיים ומכניסים אותן בין שני החלקים שיוצאים מראש הפיה, כשהידיים צמודות לצד הארוך יותר והכנפיים אחריהן.

ארגוניות מאריזות קורנפלקס

ציוד

אריזות קורנפלקס ריקות, צבעים, דבק, קישוטים שונים

דרך ההכנה

חותכים את האריזה מפונה אחת שלה בקו ישר עד לצלע הארוכה שמולה. כך גם בצד השני של הקופסה. מה שנשאר מקשטים ויוצרים מחזיק תיקיות.

רעשנים

ציוד

כוסות חד פעמיות, גרגרי אורז או עדשים, טושים, ניירות קרפ

דרך ההכנה

שמים את האורז בכוס. מצמידים לפי הכוס פי כוס נוספת, מדביקים, צובעים בטושים ומדביקים רצועות קרפ בצדדים.

מחזיק עפרונות

ציוד

גלילים של נייר טואלט, קרטון גלי, צבעים, קישוטים, מספריים, דבק חם

דרך ההכנה

נותנים לכל משתתף משטח קרטון. על המשטח מדביקים גליל מאונך (אם נגמרים הגלילים המוכנים, אפשר להכין גליל מהקרטון הגלי), מקשטים וצובעים.

מחזיק דפים

ציוד

קרטון גלי, דבק חם, צבעים וקישוטים

דרך ההכנה

מכינים מהקרטון קוביות, משאירים צד אחד בקובייה פתוח (כמו קופסה קטנטנה) ומדביקים את יתר הצדדים, צובעים ומקשטים. בסוף אפשר לגזור נייר לפתקים ולשים בפנים.

ציוד

קרטון ביצוע, דבק ומיני חפצים קטנים שאין בהם צורך: פקקים, גפרורים, חוטים, כפתורים, עיניים, מקלות צבעוניים, צעצועים קטנים, גזירי עיתון – ממש הכול

דרך ההכנה

כל אחד מקבל קרטון ביצוע עליו הוא צריך ליצור פרצוף ממיני החפצים. התוצאה היא מעין שילוב בין אמנות הקולאז' לאמנות הפיסול. אפשר לקרוא אגב העבודה סיפור על פרצופים או זהויות. אפשר וכדאי להמליץ למשתתפים לעשות דיוקן של עצמם או של אדם אחר ולבחור בחומרים בהתאם לכך, לדוגמה: אני אוהב טבע אז אכין את השיער שלי מעלים.

ריחנים

ציוד

בדים, סבון מגורר, חוט שמשון, מקלות קינמון

דרך ההכנה

שמים את הסבון בין הבדים, קושרים לצרור קטן, קושרים את הצרורות לחוט וביניהם קושרים מקלות קינמון.

כלי מעיתונים

ציוד

בלונים, עיתונים, דבק, צבעים

דרך ההכנה

מנפחים בלון ומדביקים עליו כמה שכבות של עיתונים. מחכים שיתייבש. למחרת מפוצצים את הבלון שבפנים וצובעים את העיתונים.

כלי נגינה

ציוד

בקבוקי פלסטיק (אפשר בגדלים שונים), גומיות, מספריים, דבק חם

דרך ההכנה

גיטרה: עושים חור בצורת אליפסה בצד של בקבוק ליטר וחצי. מותחים את הגומיות על החור. כלי הקשה: מחברים כמה בקבוקים וממלאים בהם מים בכמות שונה. שמקישים עליהם במקל להשמעת צלילים שונים.

רעיונות לפעילות בעקבות היצירה והמשחק

קיום תערוכה

קיום דיאלוג ושיח

דיון על התוצרים

דיון על הדמויות

דיון על מהלך הפעילות

דיון על האינטראקציה בין המשתתפים

דיון על התחושות (רפלקציה) של המשתתפים ביחס ליצירה שלהם

הכנת גלידה ביתית

החומרים:

- קופסה פח ריקה (קופסת שוקולית, קופסאת נס קפה, קופסת מטרנה ...)
- צנצנת זכוכית קטנה יותר מהפחית (גרבר, ריבה...)
- לחילופין ניתן להשתמש בשתי שקיות זיפלוק
- (אחת גדולה ואחת קטנה)
- חצי כוס חלב
- חצי כוס שמנת מתוקה
- 1 כף שוקולית
- קרח
- שלישי כוס מלח גס
- כדאי: מגבת להחזקת הכלי

לסרטון

הוראות ההכנה:

- ממלאים חצי צנצנת זכוכית בחלב + 2 כפיות שוקולית וסוגרים אותה.
- מניחים את הצנצנת בתוך הקופסה הגדולה.
- ממלאים את הקופסה בקרח.
- מפזרים מעל את המלח וסוגרים את הקופסה.
- מנערים ומשקשים היטב כ - 15 - 20 דקות.
- בעת הצורך ניתן לאחוז את הקופסה בעזרת מגבת.

בתאבון

מטרות:

חוויה

התנסות ביצירת טעמים
שילוב של יצירתיות ומדע

איך לספור סיפור

השמעת סיפור מסייעת בגיבוש המשתתפים לכלל קבוצה שלחבריה חוויות משותפות ואפילו סמלים ושפה משלהם. ראו לדוגמה את הסיפור המוכר "כיפה אדומה". רבים מהמדריכים בוחרים לספר את הסיפור בבלבול, ולקרוא לאגדה "פיכה דאומה". אחרי חווית השמיעה של הסיפור כשהוא מסופר בבלבול, כשחברי הקבוצה ישמעו את המילים: "פיכה דאומה", כולם יבינו במה מדובר וייהנו מכך. הסיפור הוא אמצעי (ולא מטרה) להעברת מסר, ולכן לא רק תוכן הסיפור חשוב, אלא גם הטון שבו הוא מסופר, קצב הדיבור, הבעות הפנים, המחוות והאינטראקציה בין המספר למשתתפים. אפשר לומר שסיפורים הם כלי חינוכי יעיל הרבה יותר מהרצאות ומהטפות מוסר. לאחר שהמשתתפים שומעים סיפור, אפשר לפתח דיון על אודותיו המוביל להשגת מטרת הפעולה שנבחרה.